

บทที่ 3

แนวคิดและการนำเสนอแนวคิดเรื่องกรรม

จากการศึกษานวนิยายเรื่องเงา จิตา ฌาน มาซา และไวษณวี พบว่าแนวคิดเรื่องกรรมที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นแนวคิดเช่นเดียวกันกับในพุทธศาสนา กรรมในความหมายของทมิยันตีตรงกับ ความหมายในพุทธศาสนา คือ การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ถ้ากระทำดีย่อมได้รับผลดีตอบแทน ถ้ากระทำชั่วย่อมได้รับผลชั่วตอบแทนเช่นกัน ดังคำกล่าวที่ว่า "บุคคลหว่านพืชเช่นใดย่อมได้รับผลเช่นนั้น" สาเหตุที่ทำให้คนเราแตกต่างกันนั้นเป็นเพราะกรรม กิเลสตัณหาก่อให้เกิดกรรม มนุษย์ทุกคนมีกรรมเป็นเครื่องกำเนิดและน้อมนำไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดจนกว่าจะเข้าถึงนิพพานหรือการสิ้นสุดแห่งกรรม โดยวิธีปฏิบัติตามมรรคมีองค์ 8 ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2

จากการศึกษาพบว่า ทมิยันตีได้นำเสนอแนวคิดเรื่องกรรมผ่านการสร้างแนวคิดหลักของเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร และบทสนทนา ดังจะกล่าวตามหัวข้อสำคัญต่อไปนี้ คือ

การสร้างแนวคิดหลักของเรื่อง

1. นวนิยายเรื่อง เงา แนวคิดหลักของเรื่องมุ่งแสดงให้เห็นว่า ไม่มีผู้ใดจะสามารถหลีกเลี่ยงจากผลกรรมที่ตนเองเคยกระทำไว้ได้ บุคคลทำกรรมใดไว้ย่อมได้รับผลของกรรมนั้นอย่างแน่นอน ทมิยันตีได้แสดงแนวคิดนี้ผ่านบทสนทนาระหว่างท่านชาวยุสวัต หรือพญาชม กับ วิญญูณาทาสรับใช้ที่ชื่อสิริ

“...ภุมมะ...เล่าให้สิริฟัง เล่าให้ฟังว่าอายุของมนุษย์เป็นอย่างไร เล่าไป !”

“พระเจ้าข้า...กรรมของแต่ละบุคคลย่อมถูกกำหนดไว้แล้ว ไม่มีใครขัดขึ้นได้ มนุษย์ผู้ทำกรรมใดไว้ ย่อมต้องได้รับกรรมนั้นเป็นของตอบแทน...” (ทมิยันตี, 2541, หน้า 348)

แนวคิดเช่นนี้ตรงกับแนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพุทธศาสนาในหัวข้อของกรรมนิยาม หรือกฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ อันได้แก่ กระบวนการก่อการกระทำและความแน่นอน ในการให้ผลของการกระทำ ซึ่งทมิยันตีได้นำแนวคิดนี้มาสร้างเป็นแนวคิดหลักของเรื่อง

ผลของกรรมชั่วในนวนิยายเรื่องเงา ทมิยันตีได้แสดงให้เห็นเป็นแบบรูปธรรมคือนำ ภาพของนรกที่ปรากฏอยู่ในวรรณคดีเรื่องไตรภูมิพระร่วงมาอ้างอิงในนวนิยายพร้อมทั้งได้บอกที่มา

ไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายในการแต่งนวนิยายเรื่องนี้ก็เพื่อกล่อมเกลาคใจผู้อ่านให้ละเว้นจากการกระทำชั่ว ดังนั้นผลของกรรมชั่วจึงต้องมีความชัดเจนจนทำให้ผู้อ่านเกิดความเกรงกลัวและไม่กล้าที่จะกระทำชั่วอีกต่อไป ดังตัวอย่างเช่น

“ กภาพสุตตะ...ย่อมเป็นที่สถิตของผู้ใจบาปหยาบช้ามี่โทสะเป็นเบื้องหน้า โดยผูกมัดสัตว์หรือทำให้คนลำบากถึงชีวิต กภาพสุตตะนั้นมีลักษณะที่เหลี่ยมจตุรัส กว้างยาวได้สี่ 100 โยชน์ มีฝาผนังสี่ด้านหนา 9 โยชน์ ฝาปิดเบื้องบนเบื้องล่าง หนา 9 โยชน์ สัตว์นรกจะถูกผูกด้วยบรรทัดเหล็ก อันมีเปลวรุ่งเรืองดุจเพลิงจากสายบรรทัดเท่าลำตาล ถ้าติดลงข้างหน้า กายสัตว์นรกก็จะแตกผ่าตลอดด้านหลัง ถ้าติดด้านหลังจะแตกผ่าตลอดด้านหน้า ติดข้างซ้ายขวา และติดขวาฝาไปซ้าย กำหนดได้ 1,000 ปี นรก เท่ากับ 3 โกฏิ 6 ล้านปีมนุษย์ 30 หน ! ”

...

“แต่ยังมีอีกนะ เขาว่าถ้าคนมีทิฐิ ไม่เชื่อบาปบุญคุณโทษ...”

“ขุมไหนหม่อม ? ”

“จำไว้ให้ดี ขุมนั้นชื่อ มหาตปนะ นรกชั้นที่ 7 ! ” (ทมยันตี, 2541, หน้า 79)

“วิบากกรรมที่มนุษย์ทำมาแต่ก่อน เนื่องจากกระทำตนผู้มีศีลอันบริสุทธิ์ แต่โกหกมารยาตลงบริโภคมัจจุปัยจัยสี่ที่บุคคลอื่นบริจาคด้วยศรัทธา นำสัตว์ตัดชีวิตทั้งสองเท้า สี่เท้า นำดวงมนุษย์ทั้งเป็น ครั้นทำลายชั้นแล้วต้องได้รับทุกขเวทนาในเวตรณีนี ! ”

“อ่านรายละเอียดด้วย...”

“เวตรณีนี ย่อมเต็มไปด้วยน้ำเค็มขังได้นานนับกับปีหนึ่งริมชายฝั่งไปด้วย ขวากรรต สัตว์นรกที่วิ่งผ่านจะลงไปดื่ม น้ำ ย่อมถูกขวากรรตนั้นเข้า มีเท้าอันขาด ร่างกายขาดเป็นท่อนน้อยท่อนใหญ่ ครั้นลงไปใต้น้ำขี้ จะถูกความเค็มและบัวกรดตี ขนาบอีกชั้นหนึ่ง สัตว์นรกจะกลับตายกลับเป็น ทนทุกขเวทนาอยู่ดังนั้นตามแต่ผลกรรมของตัว ! ” (ทมยันตี, 2541, หน้า 105)

“ชื่อสวรรค์ก็บอกอยู่แล้วว่าเหนือมนุษย์ เพราะเป็นผู้ยังสัตว์ให้อยู่ในอำนาจ ใครละที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ ? ”

“แต่พระนามอย่างนี้ฟังคล้าย ๆ จะกุ่มหู นึกเท่าไรก็นึกไม่ออกกว่า คล้าย ๆ จะได้ยินมาจากไหน...”

“สวรรค์มีมารกระมัง ? ”

รับสั่งพลางขับโอรสอย่างพระทัยเย็น จ้องมองผู้พูดด้วยแวเนตรแสดง
อาการกึ่งที่เล่นที่จริงอย่างลึกซึ้งบ้าง

“จริงสิกระหม่อม วัสวัตติมาร จากหนังสือวรรณคดีที่เรียนสมัยเด็ก ๆ ”

“ตอนนี้ได้เห็นตัวจริงละ เอ้า...ดูกันเสียให้ทั่ว ๆ ” (ทมยันตี, 2541, หน้า14)

2. นวนิยายเรื่อง จิตา แนวคิดหลักของเรื่องมุ่งแสดงให้เห็นว่า สิ่งที่ยอมรับผลกระทบ
ของมนุษย์คือจิต มิใช่ร่างกาย เพราะร่างกายนั้นเมื่อตายแล้วก็สูญสลายลงในที่สุด จิตของมนุษย์คือ
สิ่งที่ทำให้มนุษย์ต้องติดอยู่ในวังวนของวัฏสงสารอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แต่จิตนี้เองก็คือสิ่งที่ทำให้
มนุษย์หลุดพ้นจากวัฏสงสารได้เช่นกัน ทมยันตีได้แสดงแนวคิดนี้ในตอนจบของเรื่อง

...จิตเท่านั้นเป็นใหญ่ เป็นประธาน ทุกข์ชั้นนี้แห่งกายหยาบแตกกลับคืนสู่

ธาตุเดิม

พลังแห่งจิตเท่านั้นยังคง

มนุษย์รู้จักสิ่งอื่นล้วนทั่ว หากกายตนสืหาไม่รู้ไม่ สิ่งใดเล่าซ่อนอยู่ สิ่งใดเล่า
ทรงอำนาจ วัฏฏะ วนเวียน เกิด – ดับ เพราะจิตที่ข้องด้วยตัณหายึดเหนี่ยว และกิเลส
นำให้เศร้าหมอง วางเกิด...วางทุกสิ่ง ในความว่าง จะมีพลังมหาศาล ญานแจ้งที่ไขพลัง
นั้นมาใช้ มีประการเดียว จิตา ! (ทมยันตี, 2544 ก, หน้า 640)

นอกจากนี้ยังพบว่าแนวคิดในเรื่องของจิตที่แตกต่างไปจากพุทธศาสนา คือ แนวคิดที่ว่า
จิตเป็นสิ่งที่มีความเที่ยงแท้ถาวร ดังตัวอย่างเช่น

“ชีวิตไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์ชาติเดียว ” คำตอบเบา ๆ อ่อนโยนราวกับจะปลุก
ปลอบให้คลายทุกข์จากการพลัดพรากที่ใกล้เข้ามา

“กายอาจจะแตกดับ แต่วิญญาณไม่แตกทำลาย การมาเกิดทำให้วิญญาณเรียนรู้
รู้ความชอบไม่ชอบ การเป็นมนุษย์ทำให้ดวงวิญญาณประพฤดิธรรมได้” (ทมยันตี, 2544 ก,
หน้า 487)

“ตะก็่พลบบอกว่า...พลังงานที่ถูกดึงกลับ...หมายความว่ายังงี้ ? ”

“พลังงานในตัวมนุษย์ นักวิทยาศาสตร์เองก็ตอบไม่ได้ จะว่าเป็นแบบคลื่น
วิทยุ หรือคลื่นอื่น ๆ ก็ไม่ใช่ เพราะเป็นพลังงานเดียวที่มีเจตจำนงของตน มีความดี
หรือจะเรียกว่ามีความละเอียดก็ได้แตกต่างกัน ในความละเอียดที่เหมือนกัน เขาก็จะไป
รวมกันเป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน ความเข้มข้นของพลังงานสูงสุด หากมีเจตจำนงจะส่ง

พลังงานใดลงมาก็ได้ พลังงานที่เหมาะสมเหมือนกันจะอยู่ในก้อนเดียวกัน” (ทมยันตี, 2544 ก, หน้า 499)

แนวคิดในเรื่องจิตมีตัวตนเที่ยงแท้ถาวรนี้ เป็นแนวคิดของลัทธิสัสสตทิวฐิของพราหมณ์ – ฮินดู ซึ่งในทางพุทธศาสนาแล้วจัดเป็นมิจฉาทิฐิชนิดหนึ่ง

3. นวนิยายเรื่อง ฌาน แนวคิดหลักของเรื่องมุ่งแสดงให้เห็นว่า ลมหายใจนั้นมีคุณค่า ยิ่ง ทั้งนี้เพราะการฝึกสมาธิอันเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การดับทุกข์จนกระทั่งเข้าสู่ภาวะแห่งนิพพานนั้นเริ่มต้นด้วยการควบคุมหายใจหายิบ – ละเอียดในตัวเอง ดังนั้น ในขณะที่มีชีวิตอยู่ มนุษย์ควรจะใช้ลมหายใจให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทมยันตีได้แสดงแนวคิดนี้ผ่านความคิดคำนึงของใจแก้วตัวละครเอก ในขณะที่เริ่มฝึกสมาธิ หนึ่งในมรรคมงคล 8 อันเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม

สมาธิและฌานเริ่มบาทต้นด้วยลมหายใจ สัตว์คนมีลมหายใจ หากมีรู้คุณค่าแห่งลมหายใจ สัตว์คนกลัวความตาย คือ การหมดลมหายใจแต่ระหว่างมีลมหายใจมีรูจะใช้อย่างใด (ทมยันตี, 2544 ข, หน้า 91 – 92)

และในตอนท้ายของนวนิยาย ทมยันตีก็ได้ย้ำแนวคิดนี้กับผู้อ่านอีกครั้งหนึ่ง

ฟังสดับเถอะมวลมมนุษย์ทั้งหลาย

ฟังน้อมนำใจ ให้ใคร่ครวญทำตาม

ฟังละทุกข์ หาเหตุแห่งทุกข์

และดำเนินไปตามเส้นทางอันเป็นกระแสนิพพาน

อะไรเล่าคือการ สูญ ในนิพพาน...ใช่แล้ว ทุกข์ทั้งสิ้น ทั้งมวล มนุษย์ฟังน้อมนำใจเถิด

พุทฺธัง สรณังคัจฉามิ

ธรรมัง สรณังคัจฉามิ

สังฆัง สรณังคัจฉามิ

หยุดคิดรณ หยุดโหยหา แค่งนั่งขัดสมาธิ ซ้อนมือจับลมหายใจเข้า – ออก ละกิเลสทั้งสิ้นทั้งปวง ละกามคุณทั้งสิ้นทั้งปวง สภาพโปร่งในอันเป็นโอกาสาคิมจะบังเกิด (ทมยันตี, 2544 ข, หน้า 554)

4. นวนิยายเรื่อง มายา แนวคิดหลักของเรื่องมุ่งแสดงให้เห็นว่า สิ่งต่าง ๆ ในโลกล้วนเป็นเพียงภาพลวงตาหรือ มายาคือไม่ใช่สิ่งจริงแท้แน่นอนเพราะในที่สุด ทุกสิ่งย่อมมีวันสูญสลายไปในที่สุด ดังคำกลอนที่ปรากฏในเรื่อง

มายา...ละเมอเพื่อฝัน

มายา...พรายพรรณแล้วหาย

มายา...หลอนล่อลื้อร้าย

มายา...ใครได้ไขว่คว้า (ทมยันตี, 2544 ค, หน้า 185)

แนวคิดเช่นนี้ตรงกับหลักของปฏิจจสมุปบาทในพุทธศาสนา คือ สิ่งที่ยึดซึ่งกันและกันเกิดขึ้น เช่นชีวิตนั้นแท้จริงแล้วเป็นเพียงการมาประชุมกันของธาตุทั้งสี่คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม และธาตุไฟ แต่มนุษย์เรากลับไปยึดติดในธาตุทั้งสี่และใส่ความหมายลงไปว่าเป็นบุคคลนั้น บุคคลนี้ ซึ่งทำให้เกิดความยึดมั่นถือมั่นและความทุกข์ตามมา นับว่าเป็นการนำแนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพุทธศาสนามาใช้สร้างแนวคิดหลักในนวนิยายอีกแง่มุมหนึ่ง

5. นวนิยายเรื่อง ไวยณวี แนวคิดหลักของเรื่องมุ่งแสดงให้เห็นว่า ความตายถือเป็นเรื่องปกติในชีวิตมนุษย์ เพราะฉะนั้นเราจึงไม่ควรกลัวความตาย ทมยันตีนำเสนอแนวคิดนี้ผ่านความคิดคำนึงของคุณวรรษา มารดาของไวยรี ตัวละครเอกของเรื่อง

มนุษย์ต้องตาย

ถ้ามนุษย์เข้าใจในหน้าที่นั้นแลเช่นเข้าใจว่าตนต้องกินข้าว ต้องหายใจ

ความตายก็จะเป็นแค่หน้าที่ปกติของมนุษย์พึงต้องปฏิบัติ โดยมีต้องกลัว มิต้องดิ้นรน

กระวนกระวายอยากตาย ถ้ามิอยากตาย ก็ต้องตาย (ทมยันตี, 2546, หน้า 366)

สาเหตุที่ทำให้ความตายไม่ใช่สิ่งน่ากลัวนอกเหนือไปจากการเป็นกฎธรรมชาติที่ทุกคนต้องประสบนั้น ทมยันตีแสดงทัศนะว่าเป็นเพราะในขณะที่มีชีวิตอยู่ ก่อกรรมดีไว้มาก ดังนั้นกรรมดีย่อมส่งผลทั้งในตอนที่มีชีวิตอยู่หรือหลังจากที่เสียชีวิตลงซึ่งตรงตามนิยามความแน่นอนในการให้ผลของกรรมคือ บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น

จากการศึกษาพบว่า ถึงแม้แนวคิดหลักในนวนิยายทั้ง 5 เรื่องจะแตกต่างกันออกไปตามโครงเรื่องที่ทมยันตีกำหนดขึ้น แต่เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนกลับพบว่า แนวคิดทั้งหมดนั้นล้วนมีจุดเริ่มต้น หรือที่มาจากแนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพุทธศาสนาเป็นสำคัญ

การสร้างโครงเรื่อง

1. นวนิยายเรื่อง เง

โครงเรื่อง เป็นเรื่องราวของพญายมที่จำแลงกายเป็นมนุษย์เพื่อคอยลงโทษผู้กระทำ ความชั่ว

เรื่องย่อ ท่านชายสวัสดิ์หรือพญายมจำแลงกายเป็นเพื่อนสนิทกับอิสรา เมื่อคุณหญิงมุก ย่าของอิสราเสียชีวิตลงได้ยกรมรดกทั้งหมดให้กับเจริญขวัญหลานสาวที่เกิดจากบุตรชายคนสุดท้ายของอิสราไม่พอใจเป็นอย่างมากจึงคิดวางแผนทำให้เจริญขวัญหลงรักเพื่อที่สมบัติทั้งหมดจะได้ตกเป็น ของตน แต่ด้วยความดีของเจริญขวัญทำให้อิสราละอายใจและเริ่มหลงรักเจริญขวัญอย่างจริงใจ

ชาลินีซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องกับอิสรานั้นหลงรักท่านชายสวัสดิ์ ท่านชายสวัสดิ์พยายามเตือนสติชาลินีให้ประกอบกรรมดีเพื่อลบล้างกรรมชั่วที่เคยกระทำไว้ในอดีต แต่ชาลินีกลับไม่สนใจ และเมื่อชาลินีเห็นว่า ท่านชายสวัสดิ์ให้ความเอ็นดูกับเจริญขวัญมากกว่าตนจึงหาทางกลั่นแกล้งจน เจริญขวัญซึ่งเป็นโรคหัวใจอยู่แล้วถึงกับช็อคจนต้องเข้าโรงพยาบาล ในที่สุดเจริญขวัญก็เสียชีวิตลง ชาลินีนี้ก็เสียใจต่อการกระทำที่ผ่านมาของตนเอง หญิงสาวจึงตัดสินใจจบชีวิตลงด้วยการกินยาฆ่าตัวตาย ท่านชายสวัสดิ์ หรือพญายมได้ลงโทษชาลินีไปชดใช้กรรมในนรกโลกกันตร์

หมยันตีเปิดเรื่องด้วยเหตุการณ์ที่น่าสนใจคือให้ท่านชายสวัสดิ์หรือ พญายมเดินทางไป รับดวงวิญญาณของคุณหญิงมุกย่าของอิสราผู้เป็นเพื่อนไปลงโทษ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าตอนที่มีชีวิต อยู่ที่คุณหญิงมุกก่อกรรมทำชั่วไว้มาก และก่อนที่จะสิ้นใจคุณหญิงมุกพยายามที่จะบอกทุกคนให้ ทราบว่า ท่านชายสวัสดิ์เป็นใคร แต่ก็ไม่สามารถกระทำได้ ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างความสนใจใคร่รู้ ให้กับผู้อ่านในเหตุการณ์ต่อไป

หมยันตีผูกปมโดยการสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นคือ ให้คุณหญิงมุกทำพินัยกรรมยกตึก ที่อิสราอาศัยอยู่ให้กับบุตรชายคนเล็กหรือผู้เป็นอาของอิสราซึ่งสร้างความผิดหวังให้กับอิสราเป็น อย่างมาก แต่เนื่องจากผู้เป็นอาเสียชีวิตไปนานแล้ว มรดกจึงต้องตกเป็นของเจริญขวัญบุตรที่เกิด กับคุณดวงแก้ว อิสราตัดสินใจเดินทางไปพบเจริญขวัญ ทั้งนี้เพื่อจะได้หาทางต่อรองไว้ก่อน

หมยันตีหวนเรื่องโดยการให้อิสรานั้นเกิดความคิดที่จะครอบครองในตัวเจริญขวัญ

จุดสุดยอดของเรื่องคือตอนที่เจริญขวัญถูกชาลินีลูกพี่ลูกน้องของอิสรากลั่นแกล้งด้วยการ ให้อิสราว่าการที่อิสรารักและห่วงใยในตัวเจริญขวัญนั้นเป็นเพราะชายหนุ่มต้องการตีก่่าหลังนั้น คืบมามากกว่าที่จะกระทำด้วยความจริงใจ เจริญขวัญรู้สึกเสียใจเป็นอย่างมาก และด้วยโรคประจำ ตัวที่มีอยู่แล้วจึงทำให้หญิงสาวมีอาการทรุดหนักจนกระทั่งต้องเข้าโรงพยาบาล และในท้ายที่สุดถึง

แม้ว่าอิสราจะได้ปรับความเข้าใจกับเจริญขวัญแต่ทมยันตียังคงกำหนดให้เจริญขวัญต้องเสียชีวิตลงเพื่อยืนยันแนวคิดที่ว่าสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม

ทมยันตียกลายปมโดยการให้อิสราได้รู้ว่าท่านชาวยุสวัตผู้เป็นเพื่อนนั้นไม่ใช่มนุษย์แต่เป็นพญายม และอิสราเลือกที่จะประกอบกรรมดีเพื่อที่จะได้ไม่ต้องพบกับท่านชาวยุสวัตอีกครั้งหนึ่ง

ตอนท้ายทมยันตียได้ปิดเรื่องแบบโสภนาฏกรรมคือให้ชาลินีสำนึกผิดกับบาปกรรมที่ตนเองได้ก่อไว้ ดังนั้นหญิงสาวจึงเลือกจะใช้ความผิดด้วยการกินยาฆ่าตัวตายและต้องไปชดใช้กรรมในนรกอเวจี

จากการศึกษาพบว่า ทมยันตียได้นำแนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพุทธศาสนาอันได้แก่ชนิดของกรรม คือ กรรมทั้งห้าทั้งขาวย่อมให้ผลทั้งห้าทั้งขาว ผ่านการสร้างโครงเรื่องคือแม้พญายมจะเป็นผู้มีฤทธิ์อำนาจ เพราะกรรมดีที่เคยกระทำไว้ในอดีต แต่ก็ต้องรับผลของกรรมชั่วคือ ต้องทนทรมานดื่มน้ำทองแดงทุก ๆ ชั่วโมง และนอกจากนี้ตัวพญายมเองยังมีหน้าที่ติดตามโทษผู้กระทำความชั่ว และไม่มีผู้ใดจะสามารถหลีกเลี่ยงพ้นจากกรรมชั่วที่ตนเองก่อไว้ได้ ซึ่งตรงกับนิยามความแน่นอนในการให้ผลของกรรมอีกด้วย

2. นวนิยายเรื่อง จิตา

โครงเรื่อง เป็นเรื่องราวของเด็กผู้หญิงที่มีพลังจิตเหนือมนุษย์

เรื่องย่อ จิตาเป็นบุตรสาวของทศพรกับจารวี จิตาเป็นเด็กที่มีพลังพิเศษ ในตอนแรกทั้งทศพรและจารวีต่างไม่เชื่อในพลังพิเศษนั้น จนกระทั่งจิตาได้ช่วยให้จารวีรอดพ้นจากอุบัติเหตุแก๊สระเบิด ทั้งสองจึงเริ่มเชื่อในตัวจิตาและพยายามฝึกให้จิตารู้จักควบคุมและใช้พลังนั้นอย่างถูกวิธี

คุณเอื้อยพี่สาวคนโตของทศพรมีหนี้สินมากมายจนต้องแอบนำบ้านไปจำนองไว้กับธนาคาร เมื่อคุณทัศนีย์ผู้เป็นมารดาทราบเรื่องก็เกิดความทุกข์ใจ จิตาสอนคุณทัศนีย์ให้รู้จักวิธีฝึกปฏิบัติสมาธิเพื่อนำพลังพิเศษมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

จารวีตั้งครรภ์บุตรชายคนที่สองตามคำทำนายของจิตา และในวันที่จารวีคลอดบุตรชายนั้นเป็นวันเดียวกับที่จิตาละสังขารจากโลกมนุษย์

ทมยันตียเริ่มเรื่องโดยการให้จิตาแสดงพลังพิเศษของตนเองด้วยการบังคับสิ่งของที่อยู่ไกลตัวให้ขยับเขยื้อน ซึ่งสร้างความประหลาดใจให้กับจารวีผู้เป็นมารดา รวมทั้งผู้อ่านด้วยเช่นกัน ทมยันตียกลายปมโดยสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นภายในใจของทศพรและจารวีผู้เป็นบิดามารดาของจิตา คือทั้งคู่พยายามคิดว่าจิตาเป็นเพียงเด็กผู้หญิงคนหนึ่งเหมือนกับเด็กทั่วไป ส่วนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นล้วนเป็นเรื่องบังเอิญทั้งสิ้น

ทมนันตีหนังเรื่องโดยการให้จารวีสามารถใช้พลังจิตช่วยเหลือคุณเอื้อยที่สาวของทศพรให้รอดพ้นจากอุบัติเหตุ ซึ่งตัวเธอเองต้องเป็นผู้รับเคราะห์นั้นแทน จุดสุดยอดของเรื่องคือ ตอนที่จิตาได้พยายามใช้พลังจิตของตนช่วยเหลือจารวีจนรอดพ้นจากอุบัติเหตุ

ทมนันตีกลายเป็นโดยให้ทศพรกับจารวีนั้นเข้าใจและยอมรับในพลังพิเศษของจิตา จากนั้นจึงปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรมคือ ให้จิตาเสียชีวิตลง ส่วนจารวีและทศพรได้บุตรชายคนใหม่คือเด็กชายมาฆะมาแทนจิตา

จากการศึกษานวนิยายเรื่องจิตาพบว่า ทมนันตีนำแนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพุทธศาสนา อันได้แก่ แนวทางที่จะนำไปสู่การสิ้นของกรรม คือ สัมมาสมาธิ การทำจิตให้สงบชอบ หนึ่งในมรรคมีองค์แปด มาใช้ในการสร้างโครงเรื่อง เป็นที่น่าสังเกตว่าในนวนิยายเรื่องจิตานี้ ทมนันตีเน้นไปในเรื่องของพลังอำนาจที่ได้รับจากการฝึกจิต โดยวิธีการเพ่งกลืน (การเพ่งวัตถุเพื่อให้จิตเป็นสมาธิ) ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความกระหายใคร่รู้และนำไปสู่การทดลองปฏิบัติของผู้อ่าน และถึงแม้ว่าพลังอำนาจแห่งจิตจะไม่ใช่มุ่งหมายที่แท้จริงของพุทธศาสนาก็ตาม แต่อย่างน้อยก็เป็นหนทางเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การนิพพานได้เช่นกัน

3. นวนิยายเรื่อง ฉาน

โครงเรื่อง เป็นเรื่องของวิธีการทำสมาธิและลำดับขั้นของญาณผลที่ได้จากการทำสมาธิเรื่องย่อ ใจแก้วเป็นเด็กที่ถูกแม่เลี้ยงจับตัวมาเพื่อเป็นอาหาร แต่เนื่องจากใจแก้วเคยทำกรรมดีไว้ในอดีตชาติ ดังนั้น หลวงปู่ หรือพระอริยเจ้าที่อาศัยอยู่ในถ้ำเดียวกับแม่เลี้ยงจึงสั่งให้แม่เลี้ยงดูใจแก้ว เมื่อใจแก้วโตขึ้น หลวงปู่ได้สอนให้ใจแก้วฝึกสมาธิซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของฉาน ต่อมาหลวงปู่ส่งใจแก้วไปอยู่เมืองลับแล โดยมีพ่อกับแม่ที่เมืองลับแลคอยดูแล และสอนให้ใจแก้วฝึกวิปัสสนาจนกระทั่งได้ฌานขั้นสูง สามารถแสดงอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ ได้

ใจแก้วแบ่งภาคหนึ่งของตนเองเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกับมนุษย์ในเมืองหลวง ที่นี้หญิงสาวได้พบกับดร. สัทมน อาจารย์นักฟิสิกส์ ในตอนแรก ดร. สัทมนคิดว่า การทำสมาธิวิปัสสนาเป็นเรื่องเหลวไหล แต่เมื่อได้ลองปฏิบัติจึงเกิดความเลื่อมใส ในท้ายที่สุดชายหนุ่มจึงตัดสินใจละทางโลกเข้าสู่ร่มเงาแห่งพุทธศาสนา

ทมนันตีเปิดเรื่องแบบสร้างเหตุเหนือวิสัยด้วยการให้แม่เลี้ยงคาบเด็กซึ่งก็คือใจแก้วมาไว้ในถ้ำเพื่อเป็นอาหาร แต่หลวงปู่ หรือพระอริยเจ้าที่ฝึกสมาธิวิปัสสนาอยู่ในถ้ำเดียวกันนั้นได้ขอชีวิตใจแก้วไว้และสั่งให้แม่เลี้ยงดูร่วมกับลูกของตน ทั้งนี้เพราะใจแก้วเคยทำกรรมดีไว้ในอดีตชาติคือการถวายน้ำผึ้งให้กับหลวงปู่ในวันนี้ออกจากนิโรธสมาบัติ ซึ่งทางพุทธศาสนาเชื่อว่าเป็นการประกอบกรรมดีที่เป็นกุศลอย่างยิ่ง ดังนั้นกรรมดีจึงส่งผลให้ใจแก้วได้รับการสั่งสอนให้รู้จักการทำสมาธิวิปัสสนามาตั้งแต่เด็ก

ทมนันตีผูกปมโดยการสร้างความขัดแย้งขึ้นระหว่างใจแก้วกับคร.สัทมน อาจารย์ฟิสิกส์ ซึ่งไม่เชื่อในสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ตามแนววิทยาศาสตร์ โดยใจแก้วพยายามแสดงให้เห็นว่า การฝึกสมาธิโดยการเพ่งกลืน 10 สามารถก่อให้เกิดฤทธิ์บางอย่างได้ เช่น การฝึกปิดกลืน โดยใช้ สีเหลืองเป็นอารมณ์นั้น ผู้ทำสำเร็จอาจนิมิตรูปสีเหลืองหรืออริยฐานให้วัตถุบางสิ่งกลายเป็นทอง ได้ ซึ่งทุกคนสามารถพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง และในที่สุดเมื่อได้ทดลองฝึกปฏิบัติสมาธิ คร.สัทมนจึง เชื่อและยอมรับถึงความเป็นไปได้ในสิ่งที่ใจแก้วเคยบอกไว้

จุดสุดยอดของเรื่องคือ ตอนที่ คร.สัทมนจัดแสดงให้สาธารณชนได้เห็นถึงพลังของจิต ในการเคลื่อนย้ายวัตถุซึ่งเป็นผลจากการฝึกสมาธิจิต ซึ่งชายหนุ่มก็สามารถทำได้ และในตอนท้าย ทมนันตีได้คลายปมของเรื่องด้วยการให้ คร.สัทมนตัดสินใจเข้าสู่ร่มเงาของพุทธศาสนาไปจนตลอด ชีวิต ส่วนใจแก้วนั้นก็ยังคงฝึกเจริญวิปัสสนาเพื่อให้ได้ฌานขั้นสูงต่อไป

จากการศึกษานวนิยายเรื่อง ฌาน พบว่า ทมนันตีนำแนวคิดเรื่องกรรมตามแนว พุทธศาสนาอันได้แก่ หนทางปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม คือ สัมมาสมาธิ การทำจิตให้ สงบชอบ หนึ่งในมรรคมีองค์แปด มาใช้สร้างโครงเรื่องเช่นเดียวกับเรื่องจิตตา แต่ในเรื่องฌานนี้ ทมนันตีนำไปในเรื่องของวิธีการทำสมาธิ และลำดับขั้นของฌาน ซึ่งเป็นค่านิยมที่สำคัญที่สุด ก่อนบรรลุถึงพระนิพพานเป้าหมายสูงสุดในพุทธศาสนา

4. นวนิยายเรื่อง มายา

โครงเรื่อง เป็นเรื่องของเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ที่จุติมายังโลกมนุษย์

เรื่องย่อ แพทย์หญิงอนงค์ได้รับเด็กชายอดิรูปมาเลี้ยงไว้เป็นบุตรบุญธรรมโดยไม่ทราบที่ มาที่ไปของอดิรูปแต่อย่างใด เมื่ออดิรูปโตขึ้น แพทย์หญิงอนงค์ได้เปิดร้านขายของเก่าขึ้นไว้ใน โรงแรมแห่งหนึ่ง และต่อมาไม่นานแพทย์หญิงอนงค์ก็เสียชีวิตลงด้วยโรคมะเร็ง

รินทรช่างภาพประจำนิตยสารราชวดีถูกส่งไปสัมภาษณ์อดิรูป ซึ่งแท้ที่จริงทั้งอดิรูป และรินทรต่างก็เป็นเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ทั้งคู่ อดิรูปพยายามเตือนรินทรให้นึกถึง ความทรงจำเก่า ๆ ในอดีต ทั้งนี้เพื่อที่รินทรจะได้รู้ที่มาที่ไปของตนเอง จนในที่สุดเมื่อ อดิรูปกลับไปยังแหล่งกำเนิดของตนแล้ว รินทรจึงตัดสินใจบวชชีพราหมณ์และฝึกปฏิบัติธรรมเพื่อ รอเวลาที่จะเดินทางกลับไปพบอดิรูปอีกครั้งหนึ่ง

ทมนันตีเปิดได้อ่านน่าสนใจ คือ ให้เด็กชายอดิรูปปรากฏกายขึ้น โดยที่ไม่มีผู้ใดรู้ถึงที่ มาที่ไป บุคลิกลักษณะของเด็กชายผู้นี้แตกต่างจากเด็กทั่ว ๆ ไป เช่น การเลือกกินเฉพาะอาหารที่ ทำจากพืช การนอนหลับในท่าของนั่งสมาธิ ซึ่งสร้างความสงสัยใคร่รู้ให้เกิดกับแพทย์หญิงอนงค์ และผู้อ่านเป็นอย่างยิ่ง

ทมยันตีผูกปมสร้างข้อขัดแย้งให้เกิดขึ้นระหว่างรินทรกับอติรูป โดยให้รินทรนั้นมีความคิดเห็นขัดแย้งคือ ไม่เชื่อในสิ่งที่อติรูปพยายามบอกว่าทั้งเธอและเขาต่างก็เคยเป็นเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ทั้งคู่

ทมยันตีห่วงเรื่องโดยการให้แพทย์หญิงอนงค์นั้นรู้ว่า ตัวเองจะต้องเสียชีวิตลงด้วยโรคมะเร็ง ดังนั้นจึงพยายามสละห่วงทุกอย่างที่มีในโลกมนุษย์เพื่อเตรียมตัวรับความตายที่จะมาถึงอย่างสงบ

จุดสุดยอดของเรื่องคือ ตอนที่แพทย์หญิงอนงค์เสียชีวิตลง จากนั้นทมยันตีจึงคลายปม โดยให้รินทรเข้าใจและเชื่อตามที่อติรูปบอก และทมยันตีเปิดเรื่องโดยการให้หญิงสาวเลือกใช้ชีวิตในร่มเงาของพุทธศาสนา จนกว่าจะถึงวันที่เธอได้กลับไปพบกับอติรูปอีกครั้งหนึ่ง

จากการศึกษานวนิยายเรื่องมาหาพบ ว่า ถึงแม้โครงเรื่องในนวนิยายจะเป็นเรื่องของเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูก็ตาม แต่แนวคิดเรื่องกรรมที่ปรากฏก็ยังคงเป็นแนวคิดเช่นเดียวกันกับในพุทธศาสนา โดยทมยันตีได้นำหลักของปฏิจจสมุปบาทมาใช้ในการสร้างโครงเรื่องคือ สิ่งต่างๆ เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัย ดังนั้นเราจึงไม่ควรยึดมั่นถือมั่นกับสิ่งใดเพราะวันหนึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นย่อมสูญสลายลงตามเหตุและปัจจัยด้วยเช่นกัน ไม่มีสิ่งใดจะคงอยู่ตลอดไปคล้ายกับภาพมายาที่เราสามารถเห็นได้แค่เพียงชั่วขณะเท่านั้น

5. นวนิยายเรื่องไวษณวี

โครงเรื่อง เป็นเรื่องของหญิงสาวที่เป็นภาคหนึ่งของพระอูมาเทวีเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

เรื่องย่อ ไวษณวีเป็นบุตรสาวคนเดียวของคุณไมตรีและคุณวรรณษา หลังสำเร็จการศึกษาแล้วไวษณวีได้เข้าทำงานเป็นเลขานุการของผู้เป็นบิดา หญิงสาวมักฝันเห็นตัวเองอยู่ร่วมในพิธีบวงสรวงเทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูอยู่เป็นประจำ เมื่อไวษณวีได้พบกับ ดร.ปราชญ์ – สานติ หญิงสาวจึงได้รู้ว่าตนเองเป็นภาคหนึ่งของมหาทศคาหรืออูมาเทวี มเหสีของพระวิษณุ ต่อมาคุณไมตรีล้มป่วยเป็นโรคมะเร็ง มหาทศคาในร่างไวษณวีได้สอนให้คุณไมตรีฝึกสมาธิเพื่อชะลอความเจ็บปวด

หลังจากคุณไมตรีเสียชีวิตลง คุณวรรณษาได้อุทิศบ้านให้เป็นมูลนิธิและได้สร้างโรงพยาบาลขึ้น ส่วนตัวเธอเองนั้นได้หันมาฝึกปฏิบัติธรรมร่วมกับไวษณวี

ทมยันตีเปิดเรื่องโดยการสร้างปมสงสัยให้กับตัวละครและผู้อ่านคือ กำหนดเหตุการณ์ประหลาดต่าง ๆ ให้เกิดกับตัวละครคือ ไวษณวี ไม่ว่าจะเป็นการฝันเห็นตนเองในพิธีกรรมทางศาสนา การล่วงรู้เหตุการณ์ล่วงหน้า ตลอดจนสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ที่เสียชีวิตไปแล้วได้นับว่าเป็นการสร้างคามสนใจใคร่รู้เป็นอย่างยิ่ง

ทมนันตีถูกปลุกโดยการสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นภายในใจของไวษณวีคือ หญิงสาว พยายามปฏิเสธกับ ตัวเองตลอดเวลาว่าเธอคือมนุษย์ปกติคนหนึ่ง มิได้มีอำนาจเหนือผู้ใด

ทมนันตีหวังเรื่องโดยการให้คุณไมตรีบิดาของไวษณวีนั้นป่วยเป็นโรคมะเร็ง จุดสุดยอดของเรื่องคือตอนที่คุณไมตรีเสียชีวิตลง จากนั้นเรื่องจึงคลี่คลายลงโดยคุณบรรณาผู้เป็นภรรยา นั้น ทำใจยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และหันมาปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังร่วมกับไวษณวี

ถึงแม้โครงเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้จะป็นเรื่องราวของเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูเช่นเดียวกับนวนิยายเรื่องมายา แต่แนวคิดเรื่องกรรมก็ยังคงเป็นแนวคิดเช่นเดียวกันกับใน พุทธศาสนา คือทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น แต่เนื่องจาก ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูเป็นศาสนาประเภทเทวนิยม ดังนั้นผลกรรมจึงต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุม ของเทพเจ้าด้วยเช่นกัน

จากการศึกษานวนิยายเรื่องไวษณวี พบว่า ทมนันตีได้นำแนวคิดเรื่องกรรมตามแนว พุทธศาสนาอันได้แก่ นิยามความแน่นอนในการให้ผลของกรรมมาใช้ในการสร้างโครงเรื่อง คือ ผู้ใดทำกรรมใดไว้ ย่อมได้รับผลกระทบนั้นอย่างแน่นอน เช่น คุณไมตรี บิดาของไวษณวี ที่ต้อง ทนทรมานกับอาการป่วยด้วยโรคมะเร็ง โดยที่ไวษณวีบุตรสาวที่เป็นภาคหนึ่งของเทพเจ้าผู้มีฤทธิ์ อำนาจก็ไม่สามารถช่วยอะไรได้ ทั้งนี้เนื่องจากในชาติก่อนนั้นคุณ ไมตรีได้เกิดเป็นเจ้าเมืองเมือง หนึ่งและได้สั่งให้ทรมานนักโทษจนตาย ดังนั้นคุณไมตรีจึงต้องได้รับผลกระทบที่ตนเองเคยก่อไว้ ซึ่งตรงกับคำกล่าวที่ว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม

การสร้างตัวละคร

1. นวนิยายเรื่องเงา ตัวละครเอกนั้นได้แก่ วสวัตหรือพญายม ซึ่งเป็นตัวละครที่ทมนันตี สร้างขึ้นจากจินตนาการ โดยมีแนวคิดจากวรรณคดีเรื่องไตรภูมิพระร่วงในตอนที่ถูกกล่าวถึง พญายมราช ผู้มีอำนาจหน้าที่ตัดสินลงโทษผู้กระทำความชั่วในนรก ส่วนตัวละครอื่นที่มีบทบาทรองลง มาและมีความน่าสนใจนั้นได้แก่ อิศรา ชายหนุ่มที่มีทั้งความดีและความชั่วปะปนอยู่ในเช่นเดียว กับมนุษย์ทั่ว ๆ ไปที่เราสามารถพบได้ในสังคม ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงตัวละครตามลำดับดังนี้

วสวัต หรือพญายมจัดเป็นตัวละครเอกของเรื่อง ลักษณะนิสัยตลอดจนบทบาทของ วสวัตไม่ซับซ้อนและคงที่ ทั้งนี้เพราะการเป็นพญายมนั้นไม่สามารถเปิดโอกาสให้มีลักษณะนิสัย รัก โลภ โกรธ หลง เช่นเดียวกับมนุษย์ได้ อีกทั้งเป็นตัวละครที่ทมนันตีสร้างขึ้นจากจินตนาการ ดังนั้นถึงแม้ลักษณะนิสัยจะไม่สมจริงเหมือนกับมนุษย์ทั่ว ๆ ไปก็ไม่ถือว่าเป็นข้อบกพร่องของ ตัวละครแต่อย่างใด

ด้วยเหตุที่ทมนยันตีสร้างวสวัตให้มีหน้าที่ลงโทษผู้กระทำชั่ว ดังนั้นลักษณะและบทบาทของวสวัตจึงต้องเป็นไปในแนวทางของความน่ายำเกรงและเด็ดขาดจนตลอดเรื่อง ดังตัวอย่างเช่น

ร่างสูงตรงชะงอกง้ำอยู่ด้านหัวเตียง เป็นกิริยาที่ถ้อยสออย่างทรงอำนาจราชศักดิ์
“พระอรหันต์ ที่พึงสุดท้าย”

แม้จะเป็นการบอกทางคนป่วยใกล้ตายอย่างปกติ แต่สำเนียงก็คล้ายจะปนแว
เยาะ ๆ

“ท่าน ไข้แล้ว หม่อมฉันรู้จักท่าน...”

“เรารู้จักกันมานานแล้ว”

“แต่ครั้งนี้... หม่อมฉันรู้จักท่านดี...ท่านไม่ไข้ท่านชาวยสวัต ท่านคือ...คือ”

เสียงครอกดังขึ้นในลำคอ แต่เมื่อคนเจ็บยังไขว่คว้า เขาจับอยู่ที่ดวงหน้านั้น
เขม็งราวกับจะจำให้ฝังใจ ในแวตามีร่องรอยตื้นกลว รู้แจ้งเห็นจริง และเสียงส่ายปน
กับอาการใคร่ที่จะแสดงให้ผู้อื่นทราบ (ทมนยันตี, 2541, หน้า 8)

คนเจ็บถูกประทับประคองออกจากกรณ ท่านชาวยสวัตเสด็จลงมาประทับดูอยู่
เมียบ ๆ คนเจ็บเหลือกลตาขึ้นอีกครั้ง

“นั่น... ไข้แล้ว...นั่น...”

ศีรษะที่โขกไปด้วยเลือดเผยขึ้นเล็กน้อย นิ้วอันสั้นระริวชี้ตรงไปยังวรกาย

สูงสง่า

“ระวัง เขาคือ...เขาคือ...พระ...”

เสียงนั้นขาดหาย คนเจ็บทำศีรษะลง-แขนตกห้อย ปากยังอ้าค้าง ตาเหลือกล
ลานยังกับจ้องมองภาพที่เขาจำแนกใจ ขณะที่บุรุษพยาบาล ห้ามคนป่วยผ่านพระพักตร์
ไปนั้น ท่านชาวยสวัตก้มลงทอดพระเนตร นิดหนึ่ง

“จงไปสู่ที่ของเจ้า!”

...ร่างสูงสง่าประทับยืนทอดพระเนตรมาอย่างเคร่งขรึม ดวงเนตรหยาดหยด
งดงามเป็นประกายวัน ริมโอษฐ์สีสดแย้มออกน้อย ๆ

“ฝ่าบาท!”

...

“ฝ่าบาทเป็นใคร...เป็นใครเพคะ?”

“ดูซิ...ดูซิว่า ใครคือนายของเจ้า...สิริ...ภุมมะ”

ร่างแข็งที่ขาวิชิตก้าวออกมาจากมุมห้อง ดวงหน้าบิดเบือนทรมาณ มีฝาร่า
ขึ้นเขียว ดวงตาลึกเลื่อนลอย

“คนของเจ้า! ทาสของเรา!”

ร่างนั้นก้าวใกล้เข้ามา หญิงสาวพยายามกรีดเลือดตัวขึ้นสูง แต่ไม่มีเสียงใด
หลุดออกมาจากปากที่อ้าค้าง ดนหลุดล็อกขึ้นสู่เบื้องบน ในท่าที่ตกใจจนถึงขีดสุด

“หม่อมฉันรู้แล้ว...ฝ่าบาทคือ...คือ...”

“ลากตัวลงไป!” (ทมยันตี, 2541, หน้า 530)

นอกจากนี้ยังพบว่า ทมยันตีได้ใช้การตั้งชื่อตัวละครเป็นเครื่องมือในการสื่อความคิดอีก
ด้วย ดังตัวอย่างข้อความว่า

“ชื่อสวัสดิ์ก็บอกอยู่แล้วว่าเหนียมมนุษย์ เพราะเป็นผู้ยังสัตว์ให้อยู่ในอำนาจ
ใครละที่มีอำนาจเหนียมมนุษย์?”

“แต่พระนามอย่างนี้ฟังคล้าย ๆ จะคุ้นหู นึกเท่าไรก็นึกไม่ออกว่า คล้าย ๆ
จะได้ยินมาจากไหน...”

“สวัสดิ์ดีมารกระมัง?”

รับสั่งพลางขยับโอบอุ้มอย่างพระทัยเย็น จ้องมองผู้พูดด้วยแววเนตรแสดง
อาการกึ่งที่เล่นทีจริงอย่างลึกซึ้งบ้าง

“จริงสิกระหม่อม วสวัสดิ์ดีมาร จากหนังสือวรรณคดีที่เรียนสมัยเด็ก ๆ”

“ตอนนี้ได้เห็นตัวจริงละ เอ้า...ดูกันเสียให้ทั่ว ๆ” (ทมยันตี, 2541, หน้า 14)

อิสรา เป็นตัวละครที่ทมยันตีสร้างขึ้นให้มีลักษณะนิสัยซับซ้อนคล้ายกับมนุษย์ทั่ว ๆ ไป
ในสังคม คือ มีทั้งดีและชั่วปะปนกันไปตามแต่สถานการณ์แวดล้อมจะเอื้ออำนวยให้กระทำความ
ชนิดใดมากกว่ากัน ถ้ามโนธรรมในใจมีมาก การกระทำก็จะเป็นไปในทางสร้างสรรค์ แต่ถ้ามโน
ธรรมในใจมีน้อย การกระทำก็จะเป็นไปในทางตรงกันข้าม หรือบางทีแม้มโนธรรมจะมีอยู่ในใจ
แต่ก็ยังดิ้นดันที่จะกระทำไปตามแรงกิเลส ค้นหาที่เกิดขึ้นในใจ ดังตัวอย่างเช่น

“บางครั้งหม่อมเคยรู้สึกเกลียดตัวเองเหมือนกัน”

“ทำไม เกลียดตัวเองเพราะอะไร”

แววเนตรเป็นประกายคมฉาบ

“เพราะความรู้สึกผิดชอบที่คอยรบกวนอย่างนั้นรี หรือเพราะว่าเห็นนรกของ
ผู้อื่นทำให้คิดถึงตัวเอง?”

“บางครั้งหม่อมเคยคิดว่า ทำไมมนุษย์เราถึงได้ต้องการอุปกรณ์ในชีวิตมากนักหนา เวลาหม่อมไปงานสังคม หม่อมเคยถามตัวเองว่าทุกคนเขาจะมีความสุขเหมือนทำทางที่เขาแสดงออกมาหรือเปล่าหนอ...บางคราวหม่อมจำต้องข่มทั้ง ๆ ที่ตัวเองไม่อยากจะข่ม ต้องสวมหน้ากากแห่งความสุข ทั้ง ๆ ที่ใจทรมานทรมาย แต่มันก็เป็นกฎของสังคม...”

แววเนือยหน้ายที่ปรากฏขึ้นบนใบหน้าของชายหนุ่ม ทำให้สีพระพักตร์ของท่านชาวยุสวัตต์อ่อนโยนลง

“เราก็ไม่มีความจำเป็นอะไรที่จะต้องทำตามกฎนั้นเสมอไปนี่นา”

“หม่อมต่างจากฝ่าบาทตรงที่ว่า หม่อมไม่สามารถเป็นตัวของตัวเองได้เสมอไป”

“ทำไม?” สุรเสียงอ่อนลงดุจสีพระพักตร์

“ในวงสังคมเรายังนับถือเปลือกนอกต่าง ๆ กัน สำหรับฝ่าบาททรงเพียบพร้อมไปด้วยชาติตระกูล ทรัพย์สมบัติ ถึงจะทรงทำอะไรตามแต่น้ำพระทัย ทุกสิ่งทุกอย่างก็ดูจะถูกต้องไปเสียหมด แต่สำหรับหม่อม...”

น้ำเสียงนั้นมีแววมชื่น “หม่อมไม่มีอะไรที่จะทำให้ภูมิใจได้นอกจากเงิน! เป็นความผิดของหม่อมรึที่ต้องใช้เงินซื้อทุกอย่าง?”

“แต่เงินซื้อไม่ได้หมดหรือกิสร่า อย่างเช่น...ความดี เราใช้เงินซื้อไม่ได้”

“หม่อมไม่ซื้อหรือก ‘ไอ้ “ความดี” อะไรนั่น แต่จะซื้อเฉพาะ “ความสุข” เมื่อเด็ก ๆ หม่อมเคยคิดถึงไอ้เจ้า “ความดี” อะไรนั่นเหมือนกัน แต่ก็ไม่เคยได้ตอบแทน”

“คนเราทำความดีเพื่อต้องการสิ่งตอบแทนเท่านั้นหรือ?”

“มีอะไรบ้างล่ะหม่อม ที่มนุษย์เราทำแล้วไม่ต้องการสิ่งตอบแทน มนุษย์ต้องการสิ่งที่เขารู้เขาเห็น เขาสัมผัสได้ ต้องการรูปธรรม ไม่ใช่นามธรรมที่เอื่อยจืดลอย ๆ หม่อมรู้ ทฤษฎีที่ว่า จงทำดี จงทำดี อะไรนั่น แต่ในขณะที่เราทำความดีแทบตาย โดยไม่มีอะไรตอบแทนให้ชื่นใจ คนอื่นที่เขาไม่ได้ทำอย่างเรากลับมีพร้อมมูล ฝ่าบาทจะไม่ให้กระหม่อมสงสัยทฤษฎีนั้นบ้างหรือยัง?”

“ความดี ต้องการความเชื่อ เมื่อมีความเชื่อแล้วผลที่ได้ตอบแทนไม่ใช่จะเป็นวัตถุเสมอไป ความเชื่อในความดีทำให้ใจคนมีความสุข สงบ สันโดษ ไม่ดิ้นรน ผิดกับผลในด้านวัตถุที่มีแต่จะส่งเสริมให้มีกิเลสตัณหาอย่างยิ่งขึ้น มนุษย์เมื่อเกิดมามีมือจะเริ่มกำ เป็นสัญลักษณ์ของความละโมภ ความอยากได้ไม่มีที่สิ้นสุด แต่เมื่อยามตายมือจะแบวางราบ เป็นสัญลักษณ์ว่าได้ละทุกสิ่งทุกอย่างที่ละโมภมาไว้เบื้องหลังทั้งสิ้น สิ่งที่ดีติดตัวไปเป็นสิ่งที่ไม่มีผู้ใดมองเห็น นั่นคือกรรม!”

“แต่ใครล่ะหม่อมที่จะเป็นผู้กำหนดกฎแห่งกรรม ใครล่ะจะเป็นผู้ชี้ขาดว่าผู้ใดควรรับกรรมอย่างไร หม่อมเห็นเขาสาบยดกันทุกคน?”

“ไม่มีผู้ใดกำหนดหรืออิสรา กรรมต่างหากที่จะกำหนดตัวเองเหมือนดินปืนที่ถูกอัดไว้ก็ย่อมจะระเบิดออกมาในวันใดวันหนึ่ง สุดแต่แรงดีหรือชั่วที่กระทำไว้”

“แต่หม่อมเป็นคนใจร้อน หม่อมคงมานั่งคอยกฎแห่งกรรมหมุนเวียนนั้นไม่ไหวหรือฝ่าบาท หม่อมต้องการผลที่รู้เร็ว เห็นเร็ว หลังจากนั้นหม่อมจะยินยอมใช้โทษผิดแต่โดยดี หากนรกมีจริงอย่างที่รับสั่ง หม่อมคงตกนรกแน่ ๆ!”

“เธอเป็นคนแปลก...อิสรา ชาติเท่าในตัวของเธอเป็นชาติที่ดี แต่เธอกลับยอมให้ความเลวเข้ามาซบซ้อนให้ง่าย ๆ อย่างประหลาด”

“หากจะโทษอะไรซักอย่าง ก็ต้องโทษความละโมภกิเลสตัณหาอะไรนั่น...”
(ทมยันตี, 2541, 214 – 215)

บทบาทของอิสรานั้นเป็นบทบาทแบบไม่คงที่ เพราะในท้ายที่สุดอิสราก็เลือกที่จะเป็น คนดี ดำเนินชีวิตตามแนวทางที่ถูกต้องตามวสวัตินะ

2. นวนิยายเรื่อง จิตา ตัวละครเอกนั้นได้แก่ จิตา เด็กผู้หญิงที่มีพลังจิตเหนือมนุษย์อันเป็นที่มาของชื่อนวนิยาย จิตาเป็นตัวละครที่สร้างขึ้นจากจินตนาการของผู้แต่ง ดังนั้นลักษณะนิสัยจึงไม่ซับซ้อนและคงที่ ทั้งนี้เพราะถูกกำหนดมาให้เป็นผู้รู้แจ้งเกี่ยวกับความเป็นไปในชีวิตของมนุษย์ อีกทั้งต้องคอยชี้แนะข้อสงสัยตลอดจนแนวทางการปฏิบัติกรรมดีให้กับตัวละครอื่น ๆ ในเรื่องอีกด้วย ดังตัวอย่างเช่น

“เขามาอยู่แถวนี้ทำไม?”

จิตาเบือนไปนิด ๆ ก่อนจะหันกลับมาเล่า

“มาหาปลา เหยียงแห ตกน้ำ แล้วพันแหจนน้ำ” วิสิษฐุรากับฟังมาเป็นคำ ๆ

“เขาทำไมไม่ไปไหน?” ผู้เป็นมารดาซัก

“กรรม...” วิสิษฐุรากลั่นนินิด ๆ ขึ้นจมูก

“กรรม คือ การกระทำ เมื่อทำอะไรบ่อย ๆ เป็นนิจ จะเคยชิน เป็นผลเรียกว่า วิวาภ พลังของวิวาภรุนแรง ถ้าพลังนั้นมีเจตจำนงแน่วแน่อย่างไร ต้องเป็นไปอย่างนั้น ในตอนตาย...พลังจิตเกาะกับแหเรือหาปลา...เพราะกระทำมาตลอด พลังนี้ทำให้เกาะติด ตรึงนี้ชั่วระยะกว่าจิตจะคลาย จะยอมรับรู้ว่าเขาหมดสภาพจากมนุษย์ ไม่เกาะเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอย่างนี้ พลังนั้นก็มุ่งไปตามกรรมอื่น ๆ ที่เคยกระทำ”

วิธีพูดแม้จะยังซ้ำ หากยาวขึ้นเป็นสาระ เกินเด็ก จะอธิบาย คุณทัศนีย์ ผงก
ศิระ

“มิน่า ตอนจะใกล้ตาย คนโบราณถึงห้ามมิให้คนอยู่ใกล้ ๆ ร้องไห้อะอะ ให้
บอกทาง...พระอรหันต์บ้าง พุทโธ บ้าง...”

รอยยิ้มของจิตา นุ่มนวล ปราณี “ให้พลังจิตพุ่งไปทางดี”

คำบอกเล่าตรงกับพุทธวจนะ...มนุษย์เป็นไปตามกระแสกรรม กรรมเป็น
เครื่องกำเนิด กรรมเป็นเครื่องชักนำไป และกรรมเป็นที่สิ้นสุด...” (ทมยันตี, 2544 ก,
หน้า 241)

...จิตายึดตัวตรง มือยันหัวเข่า หลังค่อมเหยียดหยัดตรง

“ทำบุญให้แมวเสีย” ประโยคนั้นสั้นราวกับประกาศิต

บุรุษวัยกลางคนยังไม่แน่ใจ “อะไรนะครับ?” คนถามไม่รู้เหมือนกันว่าทำไม
ต้องลงท้ายราวกับพูดกับผู้ใหญ่ หากคำตอบคงยืนยันสั้น ๆ “แมว”

“นี่ก็ให้ดี” หลวงพ่อหัวเราะ “เคยทำอะไรแมว?”

“นานแล้ว...ตั้ง...สิบปี” คนพูดพยายามรำลึก “มันชอบแมวหง่าว ตอนเด็ก ๆ
ผมตีมัน...หลังหักก่อนตาย” ประโยคท้าย ๆ ค่อยลง

“ก็นั่นละ โรคปวดหลังถึงไม่หาย” (ทมยันตี, 2544 ก, หน้า 124)

“คลื่นแห่งวิญญาณจะยังไม่ไปตามวิบากของตน ด้วยเหตุผลอย่างเดียวนั้นคือ
กายหยาบของตนสูญสลายก่อนกำหนดที่เรียกกันว่า กรรมจักรอน พลังเหล่านี้จะอยู่
นอกกฎเกณฑ์ของพลังวิญญาณ เราเรียกว่า สัมภเวสี”

เด็กหญิงสามารถอธิบายได้ราวผู้รู้ “จนกว่ากำหนดเวลาจะมา ถึงกลไกของ
วิบากจึงทำงาน”

“หมายความว่า...” คุณเอื้อยหน้าเสีย

“ใช่!” ผู้เป็นหลานพยักหน้า “เป็นสัมภเวสี และเมื่อจิตสุดท้ายพุ่งกลับมาบ้าน
จึงมาที่นี่” (ทมยันตี, 2544 ก, หน้า 516)

ตัวละครรองที่น่าสนใจนั้นได้แก่ คุณทัศนีย์ ย่าของจิตา ลักษณะเด่นของตัวละครนี้คือ
เป็นตัวละครที่สร้างขึ้นโดยจำลองมาจากชีวิตจริงของมนุษย์คือ ยังมีความรู้สึกยึดมั่น ถือมั่น ติดอยู่
กับวัตถุสิ่งของ หรือแม้กระทั่งตัวบุคคล แต่ในท้ายที่สุดเมื่อได้รับคำแนะนำจากจิตาคุณทัศนีย์ก็
สามารถคลายความยึดมั่นถือมั่นลงได้ ดังตัวอย่างเช่น

“สมบัติบ้า!” คุณทัศนีย์เคยโกรธนักที่ได้ยินเช่นนี้

“โธ่...บางอย่างตั้งแต่ได้มา เามาตั้งไว้ตรงไหน ผมก็เห็นแปะไว้ตรงนั้นไม่เคยเคลื่อนที่ แต่ลองแตก ลองหาย เรื่องใหญ่จะเป็นจะตายกัน แล้วจะมีไว้ทำไม”

แถมเงินสูงท่วมหัวสองใบ ราคานับแสนไม่เคยถูกย้าย “ประโยชน์” คือใบหนึ่งปักหางนกยูงเป็นพุ่ม อีกใบเสียบไม้เกา ๆ

“ตุ๊กตาชกลกขั้ว กี่กึ่งไซ่ ตั้งไว้ดูเล่น!”

ทุกอย่างมีราคา โดยไม่มีประโยชน์จริง “สมบัติ” ที่ทำให้คน “บ้า” เท่านั้นเอง (ทมยันตี, 2544 ก, หน้า 143)

“หยุดให้หมด คือ วาง”

คุณทัศนีย์ก้าวต่อ หากช้าลง...เจ้าตัวรู้ในใจ การ “เดิน” ต่อ ๆ ไปถึงก้าวตามปกติแห่งชีวิตประจำวัน หาก “ใจ” ต้องหยุดให้ได้

จิตเป็นใหญ่ จิตเป็นประธาน

หยุดที่จิต วางที่จิต

คงยาก...แต่ถ้าไม่เริ่มฝึกที่จะหยุด หรือจะหยุดได้ หากไม่ยอมนับถอยหลัง หรือจะถึงศูนย์...คุณทัศนีย์ต้องวางบุตรสาวคนใหญ่

ทุกคนมีกระแสแห่งกรรมส่วนตน (ทมยันตี, 2544 ก, หน้า 543)

3. นวนิยายเรื่อง ฌาน ตัวละครเอกในเรื่องได้แก่ ใจแก้ว ใจแก้วเป็นตัวละครที่จัดอยู่ในประเภทเหนือจริงตั้งแต่ต้นคือ ถูกเลี้ยงดูโดยเสื่อมาตั้งแต่เด็ก ลักษณะนิสัยของใจแก้วไม่ซับซ้อนและคงที่จนจบเรื่อง ทั้งนี้เพราะถูกกำหนดมาแล้วว่า ใจแก้วคือตัวแทนของผู้ฝึกสมาธิจึงถึงขั้นได้ฌาน ดังนั้นความรู้สึกนึกคิดตลอดจนอากัปกริยาจึงเป็นไปตามแบบของผู้ทรงศีลมากกว่ามนุษย์ทั่ว ๆ ไป

“ผู้หญิงในชุดขาว” ก้าวผ่านเข้ามา เสื้อผ้าฝ้ายหยาบ ๆ ตัวยาวโคร่งไม่มีรูปมีร่าง ไม่มีเครื่องประดับ ไม่มีเครื่องสำอาง หากราศีบางประการ “ไม่เหมือนใคร” วันนี้ผมมิได้ขมวดมุ่น ทว่ากลับเป็นเปียบเดียวราวอย่างน่าพิศวงว่าถ้าคล้อออกมาจะขาวสักเท่าใด ดวงตาคุณั้นสว่างประหลาด (ทมยันตี, 2544 ข, หน้า 181)

สตรีชรานั่งตัวตรง เขยิบเท้าออกไปเบื้องหน้า มือวางซ้อนประสานไว้บนตัก

เธอในชุดขาวขัดสมาธิลงตรงเบื้องหลัง ห้างออกมา

“วางจิตได้ละ”

ต่อหน้าต่อตาผู้มีปริญญาระดับค็อกเตอร์ “ภาพ” เหล่านั้นดำเนินไปราว

มายากล

“อย่างวอกแวกละ”

เสียงใส เย็น ละม้ายคล้ายรู้วาระจิตคนนั่งหันหลังให้

“สว่างแล้วละ คุณยายทำจุดสว่างให้กระจายทั่วตัวนะ”

เธอผู้นั้นพริ้มตาลงแล้วยกมือข้างหนึ่งแบควาลงเหนือศีรษะสตรียัยชรา...

พักเดียว ร่างนั้นก็ไหวสั่นเทิ้ม (ทมยันตี, 2544 ข, หน้า 285)

ตัวละครอีกตัวหนึ่งที่มีความน่าสนใจในนวนิยายเรื่องฉนวนนี้ ได้แก่ ดร.สัทมน ตัวละครที่ทมยันตีจำลองชีวิตมาจากมนุษย์ปกติ โดยทมยันตีได้กำหนดให้ ดร.สัทมนนั้นเป็นตัวแทนของผู้ที่มีการศึกษาสูง ดังนั้นการที่จะเชื่อถือหรือยอมรับสิ่งใดต้องมีการคิดพิจารณาหาเหตุผลก่อนเป็นสำคัญ ดังตัวอย่างเช่น

ดร.สัทมนหรีดตาลงจนแทบปิด ประจุไฟฟ้าสถิตอาจเกิดง่าย ๆ เช่นเมื่อหิวลมเมื่อถอดเสื้อในลอนจากร่างกาย การถูฝ่ามือ หากมันมากพอหรือเปล่า? ชายหนุ่มถอนใจยาว หากเขาสามารถ “วัด” เธอด้วยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เครื่องมือจะบอกได้หรือไม่ว่าไฟฟ้าในร่างกายมีมากปานใด อาจเหมือนปลาไหลไฟฟ้าที่สามารถปล่อยประจุไฟฟ้าออกมาได้อย่างน่าพิศวง

ข้อสำคัญคือ เธอยอมหรือไม่

เขาจำคำแหวววม กระจางดูดวงดาวได้ดี ตาที่คล้ายจะแลทะลุไปถึงความในใจได้ ไหมแล้ว...เธอตอบความในใจของเขาได้โดยเขาไม่ต้องปริปากถาม เธอ “รู้” ได้อย่างไร?

วิทยาศาสตร์กำลังอัปจนกระนั้นหรือ ศาสตร์ที่รู้เหตุรู้ผลอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ จะยอมจำนนได้อย่างไร (ทมยันตี, 2544 ข, หน้า 309-310)

แต่ในตอนท้ายที่สุด ดร.สัทมนก็เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นอาจารย์นักฟิสิกส์เข้าร่วมงานของพุทธศาสนาหลังจากที่ได้ศึกษาและพบว่าหนทางดับทุกข์ตามแนวพุทธศาสนานั้นต้องปฏิบัติด้วยตนเองเท่านั้น

4. นวนิยายเรื่อง มายา ตัวละครเอกได้แก่ อติรูป ตัวละครที่มีลักษณะเหนือมนุษย์ ส่วนตัวละครรองที่มีความโดดเด่นและน่าสนใจนั้นได้แก่ รินทร นางเอกของเรื่อง

อติรูป เป็นตัวละครเอกที่มีลักษณะเหมือนมนุษย์คือ มีพลังอำนาจสามารถคลब्บันดาลให้สิ่งต่าง ๆ เป็นไปตามที่ต้องการได้ ลักษณะนิสัยของอติรูปนั้นไม่ซับซ้อนเพราะมีใจมนุษย์ปกติที่มีความโลภ โกรธ หลงอยู่ในจิตใจ บทบาทของที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ต้นจนจบ และทมนต์ได้ใช้การตั้งชื่อตัวละครเอกคือ อติรูป ซึ่งแปลว่าไม่มีรู้ เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อความหมายของคำว่า มายา หรือการลวงหลอก

“จิตกำหนดรูป” เสียงไฟเราะกล่าวขาน

“นั่นคือ...เรา!”

“จิต” แห่งแพทย์หญิงอนงค์พิศวง ถ้อยไฟเราะเคยคุ้น หากคำ “จิตกำหนดรูป” เป็นอย่างไร

“เจ้าต้องการเห็นเราเป็นอย่างไร เราก็เป็นเช่นนั้น” คำตอบได้มาทันที

“มนุษย์...ต้องการความอสังการ เราจะคงามเช่นจิตกำหนดมนุษย์ต้องการเห็นเราในสภาพของผู้ทรงอำนาจ มีอิทธิฤทธิ์มากแล้ว เราก็เป็นเช่นนั้น พลังจะแปรเปลี่ยนได้ตามจิตกำหนดนั้นเสมอ”

ระหว่างคำอธิบาย ความระยิบระยับพรายพรางหมุนรวมตัวหนาแน่นอย่างช้า ๆ ชั้นแรกคล้ายเป็นกรอบโครงร่างมนุษย์ หากภายในมีแต่ความเรืองรองท้ายสุดกระแสน้อยเข้มเข้า แพทย์หญิงอนงค์รำลึกถึงอรรถรสแห่งประโยค “จะหาถามสามโลกก็เหลือหา” ทันที “รูป” นั้นจะเป็นบุรุษหรือสตรีก็ยากจะพรรณนา ทว่าสิ่งใดที่เลอลักษณ์ได้ประมวลถกันไว้

“อติรูป!”

แพทย์หญิงอนงค์อุทานในใจ ชั้นแรกมิได้คิดถึง “ลูกชาย” หากความหมายแห่งคำต่างหาก “อติรูป” ความงดงามในนรลักษณ์อันหาคำดำเนินมิได้

ฉับพลัน “รูป” แปรเปลี่ยน

อสูรร้ายอันน่าสะพรึงกลัวปรากฏ

ชั้นแรกเมื่อ “จิตสะดุ้ง” ภาพจะไหวพริ้ว คล้ายจอโทรทัศน์ที่ปรับมิตตรงคลื่น

ต่อเมื่อ “มองนิ่ง” ภาพก็ค่อยรวมตัวชัด คุณอนงค์ค่อยรู้ชัด

“นี่เอง จิต กำหนดรูป”

ทว่า อสูร สิ่งใดที่มนุษย์ “กำหนดรูป” ตนจะได้เห็นเช่นนั้น “จิตเป็นใหญ่ใจเป็นประธาน” การ “เห็นด้วยจิต” จิตจะปรุงแต่งเป็นสังขารตามจิต

พลังแห่งวิญญาณต่างหากยิ่งใหญ่

สังขารคือมายา! (ทมนต์, 2544 ค, หน้า 279 – 280)

รินทรเป็นตัวละครรองที่เป็นนางเอกของเรื่อง ทมยันตีสร้างรินทรให้เป็นผู้หญิงยุคใหม่ที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง กล้าคิดและกล้าทำ เช่นเดียวกับผู้ชาย รินทรนั้นมีความคิดขัดแย้งกับอติรูปอยู่ตลอดเวลา แต่ในท้ายที่สุดหญิงสาวก็ตัดสินใจหันหลังให้ทางโลก มุ่งปฏิบัติธรรมเพื่อรอเวลาที่จะเดินทางกลับไปพบกับอติรูปอีกครั้งหนึ่ง ดังตัวอย่างเช่น

สตรีร่างบางระหงจนเกือบเรียกได้ว่าผ่ายผอม ในชุดกางเกงยีนส์ฟอก แกรมมีรอยขาด ปรี เสื้อเชิ้ตขาวแขนยาวตัวโคร่ง แม้จะฉีกแขน ผูกชาย ก็ยังคล้ายหุ่นไล่กาอยู่นั่นเอง ดวงหน้าหงอนเงยดูสไลด์ที่ขยักสอ่งกับแสงสว่าง ส่วนด้านข้างเรียบเสลาผมยาวที่รัดหนังสะตึกไว้วลวก ๆ แบบหางม้าแกว่งไกว สิ่งที่น่าดูคือ ความเกลี้ยงของผิวคล้ายแพรปราศจากเครื่องสำอาง

“โอ๊ย...ไม่ได้ความสักรูป!”

เจ้าตัวหุ้ดหิดเพราะสไลด์ทุกใบมีเงาพร่า เลือน บางภาพคล้ายมีรอยบังขึ้นมา

เฉย ๆ

“หืม! เลียหืม!” ประโยคนั้นหัวเสีย “แล้วจะเอารูปที่ไหนลง”

คนพูดมิได้สนใจ “ใคร” ในภาพหรือ หากข่าวจากโรงแรมที่เป็นลูกค้าโฆษณาสำคัญ อันกว่าจะคว้ามารับสัญญาโฆษณาได้ก็แทบคลานนั้นต่างหาก ทำให้ร้อนใจ

“ถ่ายกันภาษาอะไรวะ”

เสียงใส ๆ บริภาษก่อนจะโยนสไลด์ลง คว่ำของบุหรี่ยี่สิบห้าบาทไว้จุดด้วยไลท์เตอร์ราคาถูก เท้าสะเอว พ่นควัน เห็นชัดว่าพยายามระงับโทสะ

“หัวใจดีละกู” วิธีพูดทำให้บุรุษในโต๊ะถัดไปถึงกับเงยหน้าขึ้นมอง (ทมยันตี, 2544 ค, หน้า 100)

ณ วัดเล็ก ๆ ไม่ห่างเทวาลัย สตรีในชุดขาวหามิปลงผม ที่ทั่วไปเรียก “ชีพรามณ์” มาบำเพ็ญธรรมเจียบ ๆ หากใครถามถึงที่มา คำตอบคือ “ไกลมาก” แล้วถ้าจะซัก “ไกลแค่ไหน” ดวงหน้าละมุนจะแยมเขื่อนนิค ๆ

“เท่าการเวียนว่ายแห่งวิญญาน” แล้วถ้าจะถามต่อ “จะอยู่ที่นั่นนานไหม จะไปไหนต่อ”

“รอเวลากลับบ้าน”

เจ้าตัวพุดน้อยยิ่งน้อย หากที่แม่ชีพราหมณ์จะกระทำเป็นนิจคือ เก็บดอกไม้
หอมขึ้นไปวางบนแท่นบูชา ณ เทวาลัย กับทุกวันพระ เจ้าตัวจะไปนั่งสมาธิทั้งคืนบน
★ แท่นหินได้รับพฤกษ์

บางราตรีอันสว่างด้วยราตรีมณีขึ้นถึงจุดสูงสุด
เคยมีผู้เห็นแสงสว่างเจิดจ้าบาดตาเป็นสายพุ่งมาสู่เทวาลัย
บางราตรีอันวิเวก จะได้ยินเสียงทิพยดนตรีแว่วตามลม หากใครชักใช้
แม่ชีพราหมณ์ก็จะได้รับรอยยิ้มอ่อนโยน
“ใครทำ ใครได้ ใครรู้” (ทมยันตี, 2544 ก, หน้า 482)

5. นวนิยายเรื่อง ไวยณวี ตัวละครเอกได้แก่ ไวยรี หญิงสาวที่มีพลังอำนาจพิเศษเหนือ
มนุษย์ ลักษณะนิสัยและบทบาทของไวยรีนั้นเป็นแบบไม่คงที่คือ ในตอนเริ่มเรื่องนั้นไวยรีจะมี
พฤติกรรมเช่นเดียวกับคนปกติทั่ว ๆ ไป แต่ในตอนท้ายหลังจากที่หญิงสาวได้รู้และยอมรับได้ว่า
ตนเองคือส่วนหนึ่งของพระแม่อุมาเทพเจ้าองค์หนึ่งในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู บุคลิกภาพของไวยรี
ก็เปลี่ยนไป ไวยรีกลายเป็นคนที่มีสองบุคลิกภาพในตัวเอง คือจะกลายเป็นคนที่มีความเด็ดขาดใน
ตอนที่ไปเป็นเทพเจ้าและจะกลับอ่อนโยนในตอนที่กลับมาเป็นตัวของตัวเอง ดังตัวอย่างเช่น

มนุษย์ต้องการปาฏิหาริย์ ต้องการเห็นทันตา ในบัดนี้หากทเวะ “อวยให้”
เดินกรรมะแห่งมนุษย์ได้หรือ? ไวยรีรับรู้โย “นิมิตมาชา” แห่งพระแม่เจ้ามักเชิด
พระหนูเทพจะมีทอศพระเนตรมนุษย์
“มันให้สิ่งใดต่อเราบ้าง?”

“ให้” มนุษย์หมายถึง ยัญกรรมถวายเครื่องสังเวหาไม่รู้ “ให้” คือ กุศล
กรรม

“เราจักคืนให้ในสิ่งที่มันกระทำแหละ ทำอกุศลมันต้องได้อกุศล” (ทมยันตี,
2546, หน้า 583)

จากที่สูงเธอเฝ้ามองลงไป
เสียงคร่ำครวญ วิงวอน จากมนุษย์ ฟังมิเป็นล้า เจริญแล้วด้วยการ
ขอ... ขอ... และขอ... “ทุกข์” ของมนุษย์ล้วนแล้วด้วยลาภ ยศ และความเสื่อมของ
สังขาร อันนำไปสู่ความเจ็บไข้

...ขอประทานความร่ำรวย ทรัพย์สิน บ้านช่อง
ขอประทานให้หายจากเจ็บป่วยในเร็ววัน
ขอประทานตำแหน่ง ความสูงศักดิ์...

น้ำหนัก! มนุษย์โยมิเห็นสัจจะ! ลาก ยศ สรรเสริญ เกิดจาก “กรรมะ” แห่ง
 ตน ทำ...จึงได้ แต่สิ่งใดเกิดต้องเสื่อมต้องดับ
 แม้แต่ “สังขาร” ต้องป่วยแล้วจึงดับ
 ไม่มีใครกำหนดได้จะต้อง “ดับ” ในวัยใด
 มนุษย์กลัวความจริง ซึ่งจะกลัวถามกลัวก็ต้องเป็นไปจนทุกวี่ทุกวัน ทุกข์
 ของมนุษย์คือ กลัวความแปรเปลี่ยน
 เมื่อรู้... “อารมณ์” จึงว่างเปล่า นิ่ง สงบ
 ปราณีต่อความ “ไม่รู้” เหล่านั้น
 “มนุษย์ อย่าเสียเวลาวิงวอน จงประกอบแต่กรรมดีด้วยตน !” (ทมยันตี,
 2546, หน้า 91 – 92)

ไวยรียกมือมารดาไว้อ่อนโยน กระแสนุ่มนวลหลังไหลเป็นความรู้สึกอันรับ
 ไว้ได้ด้วยใจ

“จะขออะไรบ้างไหม?”

“บัญชีของแม่ทำไว้แค่ไหนก็ไม่รู้ เจ็ดไปแล้วเท่าไรก็ไม่รู้ เดี่ยวเบิกเงิน
 บัญชี”

ประโยคนั้นบ่นเล่น ๆ หากเมื่อหันมาดวงตาบอกแว “เอาจริง”

“แม่ปิดบัญชี ยกให้พ่อหมดได้ไหม?”

“เกินกรรมะของพ่อ” คำตอบอ่อนโยน (ทมยันตี, 2546, หน้า 385)

“พ่อคะ” น้ำเสียงนั้นอ่อนโยนยิ่ง “พ่อเชื่อเรื่องอดีตชาติ กับชาติหน้าไหมคะ

“เป็นเรื่องเดียวที่พ่อเชื่อโดยไม่รอเหตุผลทางวิทยาศาสตร์”

“ถ้าหนูจะเล่านิทานว่า ครั้งหน้าพ่อเคยเป็นเจ้าเมือง เคยทรمانคนโทจน
 ตาย เขามาทางความเจ็บปวด ทรมาน อย่างนั้นพ่อจะเชื่อไหมคะ?” (ทมยันตี, 2546,
 หน้า 292)

ตัวละครรองที่น่าสนใจในเรื่องไวยณวินนี้ได้แก่ คุณไมตรีบิดาของไวยรีย คุณไมตรีเป็น
 ตัวละครที่ผู้แต่งจำลองมาจากชีวิตจริงของคนในสังคม ทมยันตีสร้างให้คุณไมตรีนั้นประสบความสำเร็จ
 สำเร็จทำหน้าที่การทำงานและครอบครัวแต่แล้วก็ต้องพบกับเหตุการณ์ไม่คาดฝันคือ หมอได้ตรวจพบ
 ว่าคุณไมตรีเป็นมะเร็ง ซึ่งสร้างความกังวลใจให้กับทุกคนเป็นอย่างยิ่ง แต่คุณไมตรีเองกลับเป็นคน
 ที่ไม่ได้กังวลใจและมองความตายเป็นแค่หน้าที่ที่ต้องกระทำ ตัวละครตัวนี้นับว่าได้รับแนวคิดและ
 อิทธิพลจากตัวละครเอกโดยตรง ดังตัวอย่างเช่น

“จะพูดถึง หรือไม่พูดถึงมันก็ตาย” ประโยคนั้นจำขึ้นเสียอีก บางคนไม่กล้าพูดเรื่องตายเลย รวากับว่าถ้าไม่พูดถึงแล้วมันไม่ตายยังงั้นแหละ พระท่านถึงสอนให้คิดถึงความตายทุกลมหายใจเข้า – ออก ว่า ถ้าหายใจเข้าแล้ว ไม่หายใจออกก็ตาย หรือถ้าเราหายใจออกแล้ว ไม่หายใจเข้าก็ตาย

คุณบรรณาค่อยยิ้มตาม คนเป็นสามีพับกระดาษหอมกลิ่นลงถาด

“ถ้าเรามองความตายเหมือนการเปลี่ยนงาน แต่การตายเปลี่ยนรูปร่างได้ด้วย มันก็ปกติ ดีเสียอีกได้เป็นเด็กใหม่เพราะพวกเขาไม่มีพยานหรือ อยู่แถว ๆ ขอบพยานยังไม่ถึงเลย” (ทมยันตี, 2546, หน้า 641)

ผู้มากวัยเข้าห้องน้ำ ล้างหน้าหยิบผ้าขนหนูผืนขาวมาแตะซับปลายเหลือบมองกระจก เจ้าตัวเบิกตากว้าง...ดวงหน้าในกระจกเป็นสีเทาจาง ๆ หากเป็นคนอื่นอาจจะโวยวายตกใจ แต่คุณไมตรีเพ่งมองยามเพ่งชัดดวงหน้านั้นจะพลันเป็นปกติหากพอและพาดผ่านจะกลับเป็นสีเทา

“เมื่อเราสั่นใจ หน้าจะเป็นอย่างนี้” คุณไมตรีบอกตนเอง

“เมื่อลมหยุด ชาติไฟในตัวจะดับ ชาติดินจะปรากฏเป็นสีดิน”

เพียงกระจ่างรู้ในใจ ดวงหน้าในกระจกก็เป็นปกติดังเดิม คุณไมตรียิ้มให้เงาตรงหน้า

“ดีจัง ที่ได้เห็น” (ทมยันตี, 2546, หน้า 359)

จากการศึกษานวนิยายทั้ง 5 เรื่อง พบว่า ทมยันตีนำแนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพุทธศาสนา คือ ผลแห่งกรรมและแนวทางปฏิบัติเพื่อความสิ้นกรรมมาใช้ในการสร้างและกำหนดบทบาทตัวละครเอกในนวนิยายทั้ง 5 เรื่อง

ในนวนิยายเรื่อง เงาและฉาน ทมยันตีได้สร้างและกำหนดบทบาทของวสวัตและใจแก้ว จากผลแห่งกรรมคือ สาเหตุที่วสวัตต้องมาเป็นพยานนั้นเป็นเพราะได้ก่อกรรมดีและกรรมชั่วมาในระดับที่เท่ากัน เช่นเดียวกับชนิดของกรรมในพระไตรปิฎกคือ กรรมทั้งดำและขาว ย่อมให้ผลทั้งดำและขาว ดังนั้นวสวัตจึงเป็นผู้มีอำนาจ คอยลงโทษผู้กระทำชั่ว แต่ในทางเดียวกันก็ต้องได้รับผลกระทบชั่วที่ตนเองได้กระทำไว้คือ ต้องทนทุกข์ทรมานดื่มน้ำทองแดงทุกชั่วโมง ส่วนใจแก้วนั้นเป็นเพราะเคยก่อกรรมดีไว้ในอดีต ดังนั้นผลของกรรมดีจึงส่งให้ได้รับการฝึกฝนในเรื่องของการทำสมาธิวิปัสสนา ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของใจแก้วในเรื่องฉาน

ในนวนิยายเรื่อง จิตา มายา และไวษณวินั้น แม้ตัวละครเอกคือ จิตา อติรูป และไวษณวี จะมีได้ถูกสร้างขึ้นจากผลแห่งกรรม แต่ตัวละครทั้งสามตัวนี้ ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวคิด

เรื่องกรรมคือ ทมยันตีสร้างให้ตัวละครทั้ง 3 ตัวเป็นผู้รู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติเพื่อความสิ้นกรรม ดังนั้นบทบาทของตัวละครทั้ง 3 จึงต้องคอยเป็นผู้แนะแนวทางในการประกอบกรรมที่ตลอดจนแนวทางปฏิบัติเพื่อความสิ้นกรรมให้กับตัวละครตัวอื่น ๆ ในเรื่องได้ปฏิบัติตาม

การสร้างบทสนทนา

จากการศึกษาพบว่า บทสนทนาในนวนิยายทั้ง 5 เรื่องนั้น เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทมยันตีใช้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพุทธศาสนาได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมที่สุดไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความหมายของกรรม องค์ประกอบของกรรม ตลอดจนแนวทางปฏิบัติเพื่อความสิ้นสุดแห่งกรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะแยกบทสนทนาในนวนิยายทั้ง 5 เรื่องนั้น จัดเข้าตามหัวข้อดังกล่าวข้างต้น ดังนี้คือ

1. บทสนทนาที่แสดงให้เห็นถึงความหมายของกรรม จากการศึกษาไม่พบบทสนทนาที่แสดงให้เห็นถึงความหมายของกรรมในนวนิยายเรื่องเงา ความหมายของกรรมในนวนิยายเรื่องจิตา ฌาน มายา และไวชนวี คือการกระทำ ผลของกรรมเรียกว่าวิบาก ถ้ากระทำดีวิบากก็ย่อมดี แต่ถ้ากระทำชั่ววิบากก็ต้องชั่วด้วยเช่นกัน ซึ่งตรงกับแนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพุทธศาสนา คือกรรมคำยอมให้ผลดีและกรรมชว่ย่อมให้ผลชั่ว ดังปรากฏในข้อความต่อไปนี้

ตัวอย่างจากนวนิยายเรื่องจิตา

“ปู่ทะเลที่เขาเอามาไว้ในครัว แก้มดปล่อยเขาไปด้วยนะ”

จิตาบอกเบา ๆ มีผลทำให้คนจะลอยหยุดชะงัก หากเด็กหญิงแลเลยไปยิ้มกับ

หลวงพ่อดิโกโดยไม่มองมา

“หนู...รู้ได้ไง?” คำถามละล้าละลัก

ไม่มีคำตอบ คนอื่นเลื่อนเข้ามาชิด ผู้ถามจำต้องถอยไปอย่างงังงัน ผู้มาใหม่คงมีคำถามอีก คราวนี้บางคนมองไปทางเด็กหญิงราวกับเธอฟังคำตอบบ้าง

“กรรมที่ไม่สิ้นสุด ช่วยอะไรไม่ได้ อย่างนี้กว่าจะช่วงได้หมด” หลวงพ่อตอบอย่างสรวลยิ่ง “กรรมแปลว่าการกระทำ การกระทำดีเรียกว่าบุญ การกระทำชั่วเรียกว่าบาป ถ้าเราทำแต่กรรมดีคือบุญ วิบากคือผลพวงของกรรมก็จะดี...” (ทมยันตี, 2544 ก, หน้า 124-125)

ตัวอย่างจากนวนิยายเรื่องฉาน

“มีตัวอะไรกินตัวปูไหม?” มันเคยกถาม

“มีซิ ตัวกรรมไงล่ะ ถ้าจะไม่ให้ตัวนี้กิน ต้องหนีให้พ้น”

“จิ้งไปอีกหรือ?” มันหมายถึงที่สูงขึ้นไปอีก

“หนีวิธีนี้ไม่พ้นหรอก ต้องหนีด้วยวิธีที่ปูหาอยู่ และสอนเจ้า”

“ตัวกรรม มันรูปร่างยังงัย?”

เจ้าตัวเล็กอยากรู้ จะได้คอยดู มิให้มันมากินหลวงปู่

“กรรมแปลว่าการกระทำ การกระทำดีเรียกว่ากรรมดี การทำบาปเรียกว่ากรรมเลว กรรมจะมีผลเร็วหรือช้าย่อมสุดแต่เจตนา ไม่มีแรงใดสู้แรงกรรม (ทมยันตี, 2544 ข, หน้า 83)

ตัวอย่างจากนวนิยายเรื่องมายา

“พินังค์ทำสมาธิหรือครับ?”

“ก็...ทำบ้างแหละ”

“เพราะสมาธิหรือเปล่า พินังค์ถึงได้ทำขนาดนี้?” คนถูกถามหัวเราะ

“หลายนานมั้ง”

“นาน” หนึ่งขณะนี่คือ “จะกดประสาทส่วนนี้ไว้” ลูกชายบอกราวกับเป็น

เรื่องง่าย

“เร่งทำจิตเข้า” ริมฝีปากยกขอบได้รูป เพิ่มขยับย่นนุ่มนวลยิ่ง

“สังขาร...ซึมเข้ามาต้องคืนเขาไป นอกจากนี้แล้วยังคือดอกเบี๋ยด้วย”

แม่-ลูกหัวเราะแก่กัน “ความดีคือดอกเบี๋ย การทำคุณงามความดีแก่โลกถือว่าเป็นการใช้นี้ปฐพี เมื่อเราจะจากเราไปได้แต่จิตพร้อมด้วยวิบาก คือผลของกรรม”... (ทมยันตี, 2544 ค, หน้า 293)

ตัวอย่างจากนวนิยายเรื่องไวษณวี

“เราเห็นคุณแม่ชื่อของใส่ถังยกไปถวายพระบ่อขไป เรียกอะไรก็ไม่รู้ เรียกไม่ถูก”

“สังฆทานใช่ไหม?”

“คงงั้นมั้ง”

“ก็คินะ ทำถวายพระมาสวดเลขอุทิศส่วนกุศลให้พระเขา”

“ตัวเองทำเสียถึงหนึ่งละ จะได้บุญเยอะ ๆ เวลาพระท่านอวยพรให้อายุยืน ๆ อย่าลืมรับสาธุรับ” คนเดือนหัวเราะ ๆ

“เออๆ เอ...ชื่อตรงไหนหว่า?”

ไวริเถียงหนี ปล่อยให้ฝ่ายนั้นไปปรึกษาเพื่อน เออะเสียงคล้ายทอดถอน จากภายในชัดเจน

“ปัญญาดีแต่ไม่มีอุเบกขา กรรมะเป็นเหตุคือการกระทำ ต้องมีผลที่เรียกว่า วิบาก”... (ทมนันตี, 2546, หน้า 219)

2. บทสนทนาที่แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบของกรรม จากการศึกษาพบบทสนทนาที่แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบของกรรมคือเจตนา ในนวนิยายเรื่อง ฌาน เพียงเรื่องเดียวเท่านั้น ตัวอย่างเช่น

“กรรมคือการกระทำ แต่การกระทำทุกอย่างไม่ได้เรียกกรรม กรรมคือการกระทำที่มาจากกิเลสโดยตรง ถ้าเป็นการกระทำของพระอริยเจ้าไม่เป็นกรรม เพราะท่านทำด้วยความบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ ที่สำคัญคือ ใจ หากใจไม่มี เจ - ตะ - นา ไม่เป็นกรรม” (ทมนันตี, 2544 ข, หน้า 245)

3. บทสนทนาที่แสดงให้เห็นถึงเหตุเกิดของกรรม จากการศึกษาพบว่า บทสนทนาที่แสดงแนวคิดเรื่องเหตุเกิดของกรรมอันได้แก่ กิเลส ตัณหา นั้น พบในนวนิยายเพียง 1 เรื่อง คือ ฌาน

“ยังงี้ได้นิมิตสักหน่อย” ไอ้ตาฟองยั่ว

“มาถึงก็เทศน์ คงเปรี้ยวปากเต็มที่แล้วมั้ง”

หลวงพ่อด้องวางจิตมัน หาไม้มาก็คงจะต้องทะเลาะกับเด็ก

“กรรมคือการกระทำ แต่การกระทำทุกอย่างไม่เรียกว่าเป็นกรรม กรรมคือการกระทำที่มาจากกิเลสโดยตรง” (ทมนันตี, 2544 ข, 245)

4. บทสนทนาที่แสดงให้เห็นถึงการให้ผลของกรรม จากการศึกษาพบว่า การให้ผลของกรรมในนวนิยายทั้ง 5 เรื่องนั้น ตรงกับแนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพุทธศาสนา คือ กรรมดีย่อให้ผลดี กรรมชั่วย่อให้ผลชั่ว บุคคลหว่านพืชเช่นใดย่อมได้รับผลเช่นนั้น และในนวนิยายทั้ง 5 เรื่องนั้น มีบทสนทนาที่แสดงให้เห็นถึงผลแห่งกรรมไว้อย่างมากมาย

ตัวอย่างจากนวนิยายเรื่อง เงา

“ท่านเป็นคนดีจริง ๆ”

สำเนียงนั้นมีความจริงใจแฝงอยู่เต็มเปี่ยม

“ครับ...ตลอดชีวิตผมไม่เคยเห็นท่านทำบาปกรรม ทำแต่บุญสุนทาน เวลาสิ้น
ลูกหลานก็ไม่ได้เห็นใจ ท่านเข้าอนแล้วก็หลับไปเฉย ๆ จนรุ่งเช้าถึงได้ทราบกัน”

“เขาว่าคณมีบุญ เวลาตายมักจะไปสงบ ๆ แบบนี้ละคุณ” (ทมยันตี, 2541,

หน้า 52)

“ไม่น่าเลยหม่อม ไม่น่าเลย” เสียงนั้นพึมพำอยู่แต่ในลำคอ

“ทำไม ไม่น่าอะไร”

“ครุ่นแกก็ยังมีอยู่แท้ ๆ ตอนนี่...” ชายหนุ่มห่อตัวเล็กน้อย

“แปลที่ไม่มีสติคิด แต่ทำไม...”

“อาจจะถูกกระแทกที่ไหนก็ได้ เส้นประสาทเลยเสีย”

“อย่างนี้ขาดเจ็บเสียดีกว่า”

“จันรี!”

ท่านชายเลิกละทิ้ง สุธเสียงไม่แสดงความรู้สึกเสียพระทัยแม้แต่น้อย

“นี่ละ ผลแห่งกรรมที่เราทำตั้งพูดกันอยู่”

“ฟังดูแล้ว ยังกับฝ่าบาทเป็นผู้กำหนดเหตุการณ์นี้”

“จันนะรี?” อากักรเข้มสรวลนั้นแถมเยาะ

“จันนะรีเป็นคนกำหนดกฎแห่งกรรม!... ไม่มีใครกำหนดได้หรอกอิศรา...

ไม่มีใครทำอะไรให้ใครได้ ไม่มีใครยกโทษหรือเพิ่มโทษให้ใครได้ นอกจาก...ตัวเอง
มนุษย์เป็นผู้กำหนดชะตากรรมของตัวเองทั้งนั้น ผู้หญิงคนนี้เพียงแต่แสดงให้เราเห็น
กฎแห่งกรรมย่อมทรงความศักดิ์สิทธิ์เสมอ บุคคลใดหว่านพืชใดไว้ก็ต้องเก็บผลนั้นใน
เนื้อหาของตนเอง...” (ทมยันตี, 2541, หน้า 217)

“เงาหนีไม่ทันหรอก ตอนนี้ระยะนี้อาจจะพ้น แต่สิ่งที่เขาทำไว้ เขาจะไม่มีวัน
หนีพ้น...ไม่มีวัน”

ผู้ที่นั่งอยู่ตอนหลังไม่มีโอกาสเห็นดวงพักตร์ที่ขาวเผือกคล้ายหน้ากากน้ำแข็ง
ดวงเนตรมันวาวประกายว่องขอบเป็นสีแดงจิดคล้ายเปลวเพลิง! ริมโอบฐ์ส่ายเล็กน้อย
จนเห็นไรหนวดแหลมขาวเป็นเงาอย่างน่ากลัว

“กฎแห่งกรรมย่อมตามทันผู้กระทำเสมอ ไม่ว่ากรรมดีกรรมชั่ว...ฉันสัญญา...
ว่าเขาจะหนีไม่พ้น” (ทมยันตี, 2541, หน้า 209)

ตัวอย่างจากนวนิยายเรื่อง จิตา

“จี้ละคะ?” ความเป็นแม่ย่อมหวังลูกไม่คลาญ การ “ต่อรอง” กระทำทุกวิถี
ทาง “ถึงจะโศกแล้วอยู่ในพระศาสนาตลอดไปก็ได้”

“วิบากของกรรมไคนำวิญญานไปเกิด วิบากของกรรมนั้นจะวางรากฐานให้
กับชีวิตนั้น เมื่อรากฐานมีอย่างไร ตลอดชีวิตหรือสัณฐานส่วนใหญ่ของคนคนนั้นย่อม
เป็นเช่นนั้น...” (ทมยันตี, 2544 ก, หน้า 316)

ตัวอย่างจากนวนิยายเรื่อง ฌาน

“หลวงพ่...” ใจตาพองยื่นมือไปสะกิดหมับ

“อย่า เจ-ตะ-นา..”

“เออ เอ็งรู้ไว้”

“วิบากคือผลจากการกระทำ ความนึกคิด ถ้าทำกรรมดี วิบากก็ดี ถ้าทำกรรม
ชั่ว วิบากก็ชั่ว ผลแห่งวิบากย่อมเกิดตามกรรมเสมอ เหมือนปลูกข้าว เม็ดข้าวเปลือก
เก่าที่ปลูกจะให้เม็ดข้าวเปลือกใหม่คือ วิบาก และถ้านำไปปลูกสิ่งทิ้งออกออกมาคือผล
ของวิบาก จึงกล่าวได้ว่าหว่านพืชใดย่อมได้ผลนั้น” (ทมยันตี, 2544 ข, หน้า 245)

ตัวอย่างจากนวนิยายเรื่อง มายา

“พวกขโมยวัตถุโบราณ” ประโยคนั้นไม่ได้เป็นคำพูด แต่ผู้มากด้วยวัยรู้ว่าลูก
ชาย “บอก” เช่นนั้น แต่กิริยาภายนอกยังปกติ

...

รถคันนั้นคล้ายวิ่งตะบึงผ่านหมู่บ้านร้าง

ไกลออกไป สูง ณ ขอบฟ้าโน้น ลำแสงสีน้ำเงินแถบปลาบวบบาดตา คน
จับหลักตาลง ไฟหน้ารถสปีดล้อปะทะรถคันเล็กเต็มที รถคันเล็กเปรียบรถตุ๊กตาเลย
โครมเข้าหา...

ผู้คนจ็อกแจจ่อแจ ในความรู้สึกเลือน ๆ ของคนที่นั่งคู่คนขับ ได้ยินเสียง
แว่ว ๆ

“คนจับตายวะ เฮ้ย... อีกคนยังหายใจช่วยกันนั่งรถหน่อย...” เสียงหัวเราะ
หยั่นหยามกึกก้องชัดเจนในโสตประสาทของคนใกล้สันตติ

“อย่าทำอีก” (ทมยันตี, 2544 ก, หน้า 49-50)

“คนตัดพระหัตถ์ฉันนี้เสียมือแล้ว” ประโยคนั้นหยุดนิ่งหนึ่ง ที่ท่าแห่งริมฝี
ปากคล้ายแยมเยือกเย็น ทั้งสองมือ!”

“กรรม!” (ทมยันตี, 2544 ก, หน้า 315)

5 บทสนทนาที่แสดงให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติเพื่อความสิ้นสุดแห่งกรรม จากการศึกษาพบ
ว่า แนวทางที่จะนำไปสู่ความสิ้นกรรมนั้นได้แก่ การปฏิบัติตามมรรคมีองค์ 8 คือ ความเห็นชอบ
ความดำริชอบ เจรจาชอบ การงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ ความเพียรพยายามชอบ ความมีสติชอบ
การตั้งจิตให้สงบชอบ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สำคัญในพุทธศาสนาหลักธรรมหนึ่ง

ตัวอย่างจากนวนิยายเรื่อง เงา

“ภุมมะ วิพากกรรมต่อไปเป็นหน้าที่ของเจ้า!”

“กระหม่อม”

“ไม่นานมานี้เองภุมมะ ข้าได้ยินผู้กล่าวไว้ว่าความสิ้นสุดแห่งวิพากกรรม คือ
การไม่ก่อกรรม หนทางแห่งการตัดห่วงกรรมมีผู้แสดงไว้ แต่ใครบ้างที่ซาบซึ้งถึงสิ่งนั้น
วงจักรแห่งวิภูสงสารจึงหมุนเวียนไปไม่มีที่สิ้นสุด!” (ทมยันตี, 2541, หน้า 223)

ตัวอย่างจากนวนิยายเรื่อง จิตา

“คนเจ็บเป็นอย่างไรบ้าง?”

“กรรม...” วิธีถอนลมหายใจบอกชัด กระแสบางอย่างลดลงในตัวจิตา

“จะฟื้นชั่วคราว แล้วจะอดเนื้อสัตว์ไม่ได้”

“อ้าว!” คุณทัศนีย์อุทาน “เกาะตายภายในหนึ่งเดือน”

“บอกแล้วกรรม...” วิธีพูดรัวลิ้น “การจะหนีกรรมต้องใช้บุญอย่างเดียว บุญทำ
ให้เขา กรรมทำให้หนัก ถ้ากระแสน้ำยังหนัก ยังไปได้ช้า กรรมเก่าย่อมวิ่งตามมาทัน
กรรมไม่เคยละเว้น แม้แต่พระอรหันต์เจ้า กรรมก็วิ่งตาม เพียงแต่วิ่งไม่ทัน ท่านเข้าสู่
กระแสพระนิพพาน กรรมหาไม่พบ” (ทมยันตี, 2544 ก, หน้า 305 – 306)

ตัวอย่างจากนวนิยายเรื่อง ฌาน

“การเดินทางในภพของเจ้าอาจวัดด้วยระยะทาง แต่การเดินทางมาสู่ภพภูมิที่แยกกัน วัดกับความละเอียดแห่งจิต ถ้าเจ้าปรับ...เปลี่ยนความละเอียดแห่งจิตได้มากเท่าไร เจ้าก็จะได้พบภูมิต่าง ๆ มากเท่านั้น ในภพภูมิชั้นต่ำ ความหยาบแห่งจิตจะมากกว่าภพภูมิชั้นสูง ฉะนั้นคำว่าเดินทางจึงมิได้หมายถึงการเปลี่ยนสถานที่แต่เป็นการเปลี่ยนสภาวะต่างหาก”

เสียงนุ่มนวล ไพเราะ อธิบายที่ฟังง่าย เข้าใจง่าย

“เมื่อแต่ละภาพ ภูมิ มีความประณีตต่างกัน คนในภพภูมิแต่ละชั้นจึงต้องทำจิตให้บริสุทธิ์ยิ่ง ๆ ขึ้น เพื่อยกภพภูมิให้สูงต่อไป การจุติจากภพภูมิต่ำสู่ภพภูมิสูงหรือจากภพภูมิสูงลงเป็นมนุษย์มีอยู่เสมอ เจ้าเองมีวิบากกรรมต่อเนื่องที่ใจเจ้าเท่านั้นตัดสินตัวเจ้าว่าเป็นอย่างไรในภพหน้า การรับผลแห่งวิบากกรรมไม่มีใครเป็นผู้กำหนด ใจเจ้าต่างหากจะเป็นผู้กำหนดอันเที่ยงตรง ความตายที่แท้จริงจึงไม่มี แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาวะหนึ่งไปสู่สภาวะหนึ่งจนกว่าจะนิพพาน คือ การดับสูญ เป็นการดับสูญจากกิเลสทั้งปวง ไม่มีแม้แต่กิเลสละเอียด เมื่อไปอยู่ในสภาวะนั้นแล้วจึงไม่เปลี่ยนแปลง (ทมยันตี, 2544 ข, หน้า 226-227)

จากการศึกษาสรุปได้ว่าบทสนทนาที่ปรากฏในนวนิยายทั้ง 5 เรื่องนั้น เป็นเครื่องมือที่ทมยันตีใช้สื่อแนวคิดเรื่องกรรมมายังผู้อ่านได้ชัดเจนและดีที่สุด ทั้งนี้เพราะบทสนทนานั้นทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดเรื่องกรรมไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความหมายของกรรม องค์ประกอบของกรรม ผลของกรรมตลอดจนแนวทางปฏิบัติเพื่อความสิ้นกรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น